

บทที่ 3

การคุ้มครองสิทธิเด็กในการกระทำคามผิดอาญา

การคุ้มครองเด็กหรือสิทธิเด็กเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจจากทั่วโลก เพราะเด็กเป็นทรัพยากรสำคัญของโลกที่สมควรได้รับการปกป้องคุ้มครองให้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child) ซึ่งเป็นผลงานขององค์การสหประชาชาติ ก็ได้กล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กที่สำคัญมี 4 ประการคือ

1. สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่รอด (survival)
2. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนารอบด้าน (development) อันเป็นสิทธิที่เด็กทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอทั้งทางด้านโภชนาการ สาธารณสุขมูลฐานและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ
3. สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองทันทีที่เกิด (protection) อันเป็นการปกป้องคุ้มครองจากการถูกทำร้าย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ รวมไปถึงสิทธิในครอบครัว สิทธิในการมีชื่อ และสัญชาติของตนเอง และ

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม

ในอนุสัญญาดังกล่าวได้มีประเทศต่าง ๆ ลงนามรับรองกว่า 120 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ที่ได้ลงนามเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2535¹ สำหรับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2534 (ค.ศ.1991) โดยเป็นรัฐภาคีกลุ่มแรกที่ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว² ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทย และ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินในทุกด้านเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

---

¹ วรวิทย์ ฤทธิพิศ, หลักกฎหมายในการดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550), หน้า 123.

² คณะรับผิดชอบ โครงการทบทวนศาลยุติธรรมเด็ก, หนังสือคู่มือสำหรับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับศาลยุติธรรมเด็ก. (กำแพงนครเวียงจันทน์: ไน้ระบุนสำนักพิมพ์, ค.ศ. 2001), หน้า 4.

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยทั่ว ๆ ไปในนานาอารยประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ก็ตาม จัดว่าเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาจะต้องตกอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงาน โดยจะเป็นผลให้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางอย่าง ทั้งนี้เพราะเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะทำการตรวจค้นตัว ตรวจค้นที่พักอาศัย จับกุม ควบคุมตัว สอบสวนปากคำ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินบางอย่างไปเป็นของกลางได้ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งอำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจทำได้ก็โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้การใช้อำนาจดังกล่าวก็ต้องดำเนินการให้อยู่ภายใต้ที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าพนักงานไม่มีสิทธิดำเนินการใด ๆ โดยลุแก่อำนาจหรือนอกเหนือขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการบังคับให้ต้องเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา³

สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับเด็กในการกระทำความผิดในคดีอาญานั้น นอกจากจะได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติดังเช่นกับผู้ต้องหาคดีอาญาที่เป็นผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังได้รับการพิจารณาและการคุ้มครองเป็นพิเศษ โดยใช้หลักการปฏิบัติและวิธีพิจารณาคดีแตกต่างไปจากวิธีการที่ใช้กับผู้ใหญ่กระทำความผิด กล่าวคือคดีอาญาที่ผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำความผิด การสอบสวนดำเนินคดีจะมุ่งไปในทางค้นหาพยานหลักฐาน เพื่อนำมายืนยันสำหรับลงโทษผู้กระทำความผิด แต่คดีอาญาที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดจะใช้วิธีการมุ่งไปในทางค้นหามูลเหตุที่ทำให้เด็กกระทำความผิดและดำเนินการแก้ไขมูลเหตุที่เสียหายนั้นด้วยเหตุผลของวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งแก้ไขเยียวยา ดังกล่าวมานี้เอง จึงจำเป็นต้องแยกวิธีการปฏิบัติต่อเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาให้แตกต่างจากวิธีการปฏิบัติที่ใช้กับผู้ใหญ่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เนื่องจากเด็กสมควรที่จะได้รับการดูแลและเอาใจใส่มากกว่าผู้ใหญ่ในทุก ๆ ด้าน รวมถึงกรณีเด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งในบทนี้ จะทำการศึกษาดัง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กองค์ที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก หลักประกันทั่วไปและการปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่อไป

---

³ วันชัย ศรีนวนนิต, "สิทธิของเด็กและเยาวชนระหว่างต้องหาคดีอาญาในชั้นสืบสวนและสอบสวน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523), หน้า 1.

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ในบรรดาประชากรทั้งหลายของประเทศนั้น “เด็ก” นับว่าเป็นกลุ่มประชากรซึ่งมีจำนวนมากที่สุดและเป็นทรัพยากรอันมีค่า ในอันที่จะเป็นผู้รับภาระในการพัฒนาสังคม ดำรงรักษาผืนแผ่นดินและสืบทอดความเป็นเอกลักษณ์ตลอดจนมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของประเทศชาติ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า “เด็ก” จึงเป็น “ความหวัง” และ “อนาคตของประเทศชาติ” เนื่องจากความสำคัญของเด็กดังกล่าว รัฐบาลจึงมีหน้าที่อันสำคัญในการพัฒนาเด็กเพื่อให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาในอันที่จะทำให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม⁴ ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาเด็กเพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาประเทศนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือ “กฎหมาย” ซึ่งรัฐได้บัญญัติขึ้นมารองรับในการที่จะปฏิบัติให้เป็นแนวทางที่วางไว้ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากมายหลายฉบับ เพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและเพื่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาดังกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนตามกฎหมายต่างประเทศ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและตามกฎหมายของประเทศไทยตามลำดับ

3.1.1 กฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

กฎหมายที่เป็นหลักเบื้องต้นและสิทธิพื้นฐานของเด็กในประเทศไทยก็คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ที่บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนเอาไว้ เด็กและเยาวชนก็คือประชากรคนหนึ่งย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญเช่นนั้น ดังจะเห็นได้จาก

มาตรา 52 บัญญัติว่า เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

⁴ ไชยยศ เหมะรัชตะ และ สมโภช จุลประภา, คู่มือกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สมาคมสวัสดิการเด็กในประเทศไทย, 2530), หน้า 3.

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 32 ที่ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิในทางอาญาของประชาชนไว้ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้..."

ซึ่งบทบัญญัตินี้ได้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 5 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้"

นอกจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งผู้เขียนจะแยกการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน สามารถแยกได้ดังนี้ คือ

3.1.1.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ปัญหาของเด็กและเยาวชน รวมทั้งปัญหาครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบัน นับวันยิ่งทวีความรุนแรง ซับซ้อนและขยายเป็นวงกว้างเพิ่มมากขึ้น ปัญหาของเด็กและเยาวชน หากพิจารณาค่าว ๆ ก็อาจมองได้ใน 3 แง่มุมมอง กล่าวคือ มุมมองแรก มุ่งไปในกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ไม่มีปัญหา มุมมองที่สอง มุ่งไปในกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่เป็นเหยื่อของการกระทำ และมุมมองที่สามคือ มุ่งไปที่กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง ดังนั้น เพื่อให้การปกป้องคุ้มครองเด็กในมุมมองที่หนึ่งและที่สองเป็นไปอย่างทั่วถึงทันต่อสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและให้มีความเสมอภาคในการปฏิบัติ ทั้งเป็นการอนุวัตตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในการนี้รัฐสภาจึงได้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม แล้วตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ออกมา กฎหมายนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2546 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2547 เป็นต้นไป จึงอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อปกป้อง ป้องกัน คุ้มครองเด็กและสนับสนุนพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปกป้องมิให้เด็กตกกลายเป็นเหยื่อของการกระทำ

ความผิด หรือความรุนแรงในครอบครัว การสงเคราะห์เด็กที่ด้อยโอกาสและการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด⁵ ซึ่งจะได้กล่าวบางส่วนดังต่อไปนี้

ในหมวดที่ 2 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็ก ซึ่งมีสาระสำคัญว่า วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็คือต้องการให้มีการปฏิบัติต่อเด็กที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสมอันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว หลักการของการปฏิบัติต่อเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 22 วรรคหนึ่ง จึงบัญญัติไว้ว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ส่วนปัญหาว่าการกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็กหรือไม่ มาตรา 22 วรรคสอง บัญญัติว่าให้พิจารณาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง⁶

3.1.1.2 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ประกอบด้วยตัวบท 143 มาตรา โดยมีคำปรารภอยู่ในตอนต้นของพระราชบัญญัตินี้และมีชื่อของพระราชบัญญัติ บัญญัติไว้ในมาตรา 1 มีบทบัญญัติซึ่งกำหนดวันที่ให้พระราชบัญญัติใช้บังคับอยู่ในมาตรา 2 และมีบทบัญญัติที่ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับซึ่งมีมาก่อนแล้ว บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ต่อจากนั้นเป็นบทบัญญัติในหมวด 1 ถึงหมวด 14 อันว่าด้วยบททั่วไป ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน การสอบสวนคดีอาญา อำนาจศาลเกี่ยวกับคดีอาญา การฟ้องคดีอาญา การพิจารณาคดีอาญา การพิพากษาคดีอาญา การเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย อุทธรณ์ ฎีกา

⁵ วรวิทย์ ฤทธิพิศ, หลักกฎหมายในการดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550), หน้า 125.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

และบทกำหนดโทษตามลำดับ ส่วนตอนท้ายของพระราชบัญญัติเป็นบทเฉพาะกาล⁷ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ มีเจตนารมณ์ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีบทบัญญัติไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าศาลชำนาญพิเศษอื่น ๆ กล่าวคือ บทบาทสำคัญของศาลเยาวชนและครอบครัวในกระบวนการที่เกี่ยวกับเด็กเยาวชน ผู้เยาว์ และครอบครัว คือการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนในคดีอาญา และคุ้มครองประโยชน์ หรือส่วนได้เสียของผู้เยาว์ในคดีแพ่ง แต่ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนในคดีอาญา โดยเฉพาะการดำเนินการเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมเด็กและเยาวชนในคดีอาญา เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญา จะมีลักษณะแตกต่างกับการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้นั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้น ต้องถือหลักมุ่งให้ความช่วยเหลือฟื้นฟู และปรับปรุงแก้ไขให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นพลเมืองดีมากกว่ามุ่งทำลายใคร การจับกุมและควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในคดีอาญาจึงต้องกระทำด้วยความละมุนละม่อม และถ้าไม่จำเป็นก็ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กและเยาวชนนั้น และหากต้องทำการจับกุมและใช้เครื่องพันธนาการ ก็ควรจะเป็นไปในลักษณะที่มิใช่เป็นการประจานให้ได้รับความอับอายต่อหน้าสาธารณชน เพื่อมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ และยังเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนนั้นกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ง่ายขึ้นด้วย⁸

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้กำหนดหลักการดำเนินการเกี่ยวกับการจับกุมและควบคุมเด็กและเยาวชนในคดีอาญาไว้ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

มาตรา 49 มีสาระสำคัญของบัญญัติว่า "ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับหรือมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่า ได้มีการร้องทุกข์ไว้แล้ว หรือมีหมายจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมเยาวชนให้เป็นไปตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา"

⁷ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), หน้า 41.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนโดยหลักจะแตกต่างกับการดำเนินคดีทั่วไป ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การอบรมสั่งสอนและแก้ไขปรับปรุงเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ และในการกระทำทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กจึงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ฉะนั้นการจับกุมเด็กซึ่งต้องหวังว่ากระทำความผิดในทางอาญาตามมาตราที่ได้กล่าวมานั้น จะถูกจับได้ 4 กรณี ดังต่อไปนี้คือ⁹

1. เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า
2. มีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับเป็นกรณีที่ยังไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ ฎหมายจึงจำกัดเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้นที่จะชี้ตัวและยืนยันให้จับได้
3. มีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าได้มีการร้องทุกข์ไว้แล้ว เป็นกรณีที่ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นซึ่งอาจจะไม่ใช่ผู้เสียหาย แต่เป็นบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ หรือเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องรู้เรื่องราวในคดีที่ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้ว ได้พบผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด บุคคลนั้นสามารถเรียกให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ
4. มีหมายจับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 50 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญาเมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหวังว่ากระทำความผิด และคดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นแจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ ตลอดจนบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่โดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นว่านี้ พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเยาวชนแล้ว ให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจดังกล่าวจะควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ยังสถานพินิจหรือจะปล่อยชั่วคราวโดยมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควรก็ได้

เมื่อมีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาสั่งโดยพลันหากเห็นไม่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวให้รีบส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งความเห็นไปให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษา

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

หัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาสั่ง คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวให้เป็นที่สุด แต่ไม่ตัดสิทธิจะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ ส่วนการสอบสวนนั้น ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าจะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับหรือควบคุมนั้นก็ตาม”

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

ตามมาตรา 50 วรรคแรก (ตอนต้น) ซึ่งแยกพิจารณาออกเป็น 3 กรณีดังนี้

ก) การแจ้งการจับกุม หรือควบคุม

โดยหลักแล้วห้ามจับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำซึ่งหน้า หรือมีหมายจับ ฉะนั้นเพียงแต่มีเหตุสงสัยยังไม่เพียงพอที่จะเป็นเหตุให้จับกุมเด็กได้ และในการจับกุมเด็กห้ามใช้เครื่องพันธนาการซึ่งได้แก่ กุญแจมือ โซ่ หรือตรวน แก่เด็ก โดยให้ใช้ผ้าหรือเชือกผูกแทน สำหรับเยาวชนไม่มีข้อห้ามแต่ควรพิจารณาว่ามีเหตุอันสมควรหรือไม่

เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด และมีเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวเหนือคดีนั้น ให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบคดีอาญาเพื่อ ให้คดีอาญาเสร็จเด็ดขาดไป แต่ถ้าเป็นคดีอาญาที่ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ ให้แจ้งการจับกุมหรือควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนต่อ 1. ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจ และ 2. บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และดำเนินการถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานีตำรวจ¹⁰

ข) การถามปากคำเด็กหรือเยาวชนของพนักงานสอบสวน

ในระหว่างถามปากคำของพนักงานสอบสวน ห้ามควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ แต่ให้ควบคุมไว้ในห้องทำงานของพนักงานสอบสวน ถือเป็น การควบคุมเบื้องต้นก่อนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจตามมาตรา 50¹¹

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ค) การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนภายหลังการถามปากคำ

เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็ให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมตัวไว้ที่สถานพินิจจะไม่นำเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมในเรือนจำสำหรับผู้ใหญ่ตามมาตรา 50 และไม่ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยผลของมาตรา 56 ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และเมื่อเด็กหรือเยาวชนหลบหนีจากสถานพินิจ จึงไม่มีความรับผิดชอบทางอาญาฐานหลบหนีที่คุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 190¹²

ตามมาตรา 50 วรรคแรก (ตอนท้าย) ซึ่งมีสาระสำคัญว่า เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ภายในเวลาสี่สิบสี่ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานีตำรวจพนักงานสอบสวนก็รับส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ ในการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพร้อมทั้งหนังสือแจ้งการจับกุมไปยังสถานพินิจ และคุมครองเด็กและเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจ และในการส่งตัวผู้ต้องหาไปยังสถานพินิจ พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหาพร้อมหนังสือแจ้งการจับกุมส่งที่ทำการของสถานพินิจ โดยตรง ซึ่งเปิดรับติดต่อตลอด 24 ชั่วโมง¹³

ตามมาตรา 50 วรรคสองและวรรคสาม มีสาระสำคัญว่า เมื่อสถานพินิจได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ถ้าเป็นกรณีที่ไม่มีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว ก็ถือเป็นดุลพินิจเบื้องต้นของผู้อำนวยการสถานพินิจที่จะสั่งตามที่เห็นสมควรตามมาตรา 50 วรรคแรก แต่ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวตามมาตรา 50 วรรคสอง ผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราว คือ ผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ต้องยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการสถานพินิจขอให้ปล่อยชั่วคราว ผู้อำนวยการสถานพินิจเมื่อได้รับคำร้องต้องพิจารณาแล้วสั่งอย่างรวดเร็วดังนี้คือ

- 1) ถ้าเห็นสมควรปล่อย ก็ให้สั่งปล่อยโดยเร็วตามมาตรา 50 วรรคแรก
- 2) ถ้าเห็นว่าไม่สมควรปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่มีอำนาจสั่งให้ปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องส่งคำร้องพร้อมทั้งคำเห็นของตนเองที่เห็นว่าไม่สมควร ปล่อยตัว

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

ชั่วคราว ซึ่งถ้าเป็นคดีที่อยู่เขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ต้องยื่นต่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด แต่ถ้าเป็นคดีอยู่ในเขตอำนาจของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด หรือถ้าเป็นคดีอยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กรุงเทพมหานคร ต้องยื่นต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อเป็นผู้พิจารณาสั่งเมื่อสั่งอย่างไรก็ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นที่สุด ไม่มีการอุทธรณ์ฎีกานั้นอีก อย่างไรก็ตาม ถ้ามีเหตุขึ้นมาใหม่และเป็นเหตุอันสมควร ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวใหม่ได้

เมื่อพนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ส่งสถานพินิจแล้ว แม้จะมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 50 วรรคสาม ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไปได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและต้องส่งสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลภายในกำหนดเวลา 30 วันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุม¹⁴

3.1.1.3 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากกฎหมายอื่น กล่าวคือกฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันสังคมไม่ให้ได้รับการกระทบกระเทือนจากการกระทำของบุคคล และมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ฝ่าฝืน อันเป็นการที่รัฐเข้าไปแทรกแซงการกระทำของบุคคล เมื่อบุคคลนั้นกระทำในสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม

ในประเทศไทยบทบัญญัติกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนในความผิดอาญา ก็คือ ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดและเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต และเสรีภาพ และกำหนดโทษที่กระทำความผิดโดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิเหนือร่างกาย และเสรีภาพของเด็ก ในปัจจุบันจะใช้กฎหมายอาญาเป็นหลักไม่ว่าเด็กจะกระทำความผิด หรือเด็กจะถูกละเมิดจากบุคคลอื่น หรือบุคคลในครอบครัว เช่น บิดา มารดา ก็ตาม เพราะกรณีนี้ บิดา มารดา ผู้ใช้อำนาจปกครองได้กระทำการลงโทษบุตรอย่างรุนแรงเกินขอบเขตที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1567 ให้อำนาจกระทำได้แล้ว ถ้าผลของการทำโทษเกินขอบเขต ทำให้บุตรถึงแก่ความตาย ได้รับอันตราย การกระทำดังกล่าวนี้

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

บิดา มารดาต้องมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรือความผิดฐานทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าคนตาย ตาม ประมวลกฎหมายอาญา เช่นกัน

ประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทาง อาญาไว้ ดังได้กล่าวต่อไปนี้

มาตรา 73 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า “เด็กอายุยังไม่เกิน 10 ปี กระทำการอัน กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ”¹⁵

มาตรา 74 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกิน 15 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจดำเนินการแก่ เด็ก เช่น ว่ากล่าว ตักเตือนแล้วปล่อยไป หรือจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้น อาศัยอยู่ด้วยมาตักเตือน เป็นต้น ...”¹⁶

มาตรา 75 บัญญัติว่า “ผู้ใดอายุกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปีกระทำการอัน กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นที่ปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ใน อันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้ สำหรับส่วนผิดลงกึ่งหนึ่ง”¹⁷

มาตรา 76 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า “ผู้ใดอายุตั้งแต่ 18 ปีแต่ยังไม่เกิน 20 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้”¹⁸

มาตรา 77 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า “ให้ศาลวางข้อกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ เพื่อระวังมิให้เด็กก่อเหตุร้ายตามความในมาตรา 74 (2) ...”¹⁹

ประมวลกฎหมายอาญาให้ความคุ้มครองคดีเด็กเป็นผู้กระทำความผิด โดยดู เกณฑ์อายุเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะเด็กกระทำความผิดส่วนใหญ่เกิดจากความไร้เดียงสา รู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางกรณีเกิดจากขาดประสบการณ์ นอกจากนั้นอาจเกิดจากอารมณ์ที่ไม่มั่นคงเท่า

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย, มาตรา 73.

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย, มาตรา 74.

¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย, มาตรา 75.

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย, มาตรา 76.

¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย, มาตรา 77.

ผู้ใหญ่ หรือสภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัวมีปัญหา การคบเพื่อน การเลียนแบบภาพยนตร์ หรือบุคคลอื่น ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาจึงบัญญัติให้เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ และหากอายุมากกว่า 10 ปี ก็ให้ศาลใช้วิธีที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น ตัดเดือน ลดอัตราส่วนโทษ หรือกำหนดให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแล นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญายังคุ้มครองเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายด้วย โดยที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษสูงขึ้น เช่น

ความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น ความผิดฐานกระทำความชำเราเด็ก (มาตรา 257) ที่วางหลักว่าการกระทำความชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ซึ่งมีใช้ภริยาตนไม่ว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็เป็นความผิด และหากเป็นการกระทำความชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 13 ปีแล้ว จะมีโทษหนักขึ้น โดยเฉพาะหากการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการโทรมหรึง และเด็กหญิงนั้นไม่ยินยอม หรือมีอาวุธอื่น ใช้อาวุธวัตถุระเบิด ดังนั้นย่อมได้รับโทษหนักขึ้นอีก

ความผิดฐานทำอนาจาร ที่วางหลักว่า การกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่า 15 ปี โดยขู่เชิญ ใช้กำลังประทุษร้ายโดยบุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือทำให้บุคคลนั้นเข้าใจผิดว่าเป็นบุคคลอื่น เป็นความผิดฐานกระทำความอนาจาร (มาตรา 278) และหากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกิน 15 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็มีความผิด (มาตรา 279)

ความผิดเกี่ยวกับเพศ หากเป็นการกระทำต่อผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล หรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์ในความอนุบาล ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น (มาตรา 285) เนื่องจากว่าหากบุคคลที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย และได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าควรเป็นผู้ดูแลปกป้องเด็กอยู่ในความรับผิดชอบของตนเองกลับเป็นผู้กระทำผิดเสียเองแล้วย่อมเกิดความไม่ปกติสุขในสังคม จึงต้องมีบทบัญญัติโทษที่หนักกว่าบุคคลอื่น

ความผิดต่อชีวิต เช่น ความผิดฐานช่วยเหลือ หรือยุยงให้เด็กอายุไม่เกิน 16 ปีฆ่าตนเอง (มาตรา 293) ที่วางหลักว่า การช่วยเหลือยุยงให้เด็กอายุไม่เกิน 16 ปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถรู้รับผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ให้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย เช่น ยุยงเด็กหรือคนที่ เป็นโรคจิตว่าน่าจะฆ่าตัวตายเพื่อจะได้เกิดใหม่ในสวรรค์ เป็นต้น ดังนั้นผู้กระทำการยุยง หรือช่วยหยาพิชะนั้นให้มีความผิดตามมาตรา

ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือคนชรา เช่น ความผิดฐานทอดทิ้งเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี (มาตรา 306) ที่วางหลักว่า ผู้ที่ทอดทิ้งเด็กอายุไม่เกิน 9 ปีไว้ ณ ที่ใดเพื่อให้เด็กนั้นพ้นไปเสียจากตน ทำให้เด็กนั้นปราศจากผู้ดูแล เช่น พาเด็กไปปล่อยทางเปลี่ยวไม่พากลับบ้าน เป็น

ต้น ดังนั้นผู้กระทำมีความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก และหากการกระทำนี้ทำให้เด็กถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ต้องได้รับโทษหนักขึ้น (มาตรา 308)

ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพชื่อเสียง เช่น ความผิดฐานเรียกค่าไถ่ (มาตรา 313) ที่วางหลักว่า การเอาตัวเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่ ไม่ว่าจะเอาไปจากใครวิธีใด และเด็กจะสมัครใจไปด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำก็มีความผิด และหากการกระทำนี้ทำให้เด็กได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตายต้องรับโทษหนักขึ้น

ความผิดฐานพรากเด็ก (มาตรา 317) ที่วางหลักว่าการพรากเด็กไม่ว่าชายหรือหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ไม่ว่าจะเด็กนั้นจะยินยอมไปด้วยหรือไม่ก็ตาม ก็มีความผิดฐานพรากเด็ก

ความผิดฐานค้าเด็ก (มาตรา 317 วรรค 2) ได้แก่ เมื่อพรากเด็กมาแล้ว มีการซื้อ จำหน่าย หรือรับเอาตัวเด็กที่ถูกพรากนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองและผู้อื่น ผู้ที่ค้าเด็กต้องรับโทษเท่ากับผู้พรากเด็กนั้น

ความผิดฐานพรากเด็กไปเพื่อหากำไร หรืออนาจาร (มาตรา 317 วรรค 3) ถ้าหากการพรากเด็กได้กระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจ เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร ต้องรับโทษหนักกว่าการพรากเด็กธรรมดา

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์ (มาตรา 318) ที่วางหลักว่าการพรากผู้เยาว์อายุกว่า 15 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย ก็มีความผิดฐานพรากผู้เยาว์และหากการกระทำนี้เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจารผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น (มาตรา 318 วรรค 3) และการพรากผู้เยาว์นี้หากเป็นการหากำไรหรือเพื่ออนาจารแล้ว แม้ว่าผู้เยาว์จะยินยอมเต็มใจไปด้วยผู้กระทำก็มีความผิดฐานพรากผู้เยาว์ (มาตรา 319)

ความผิดลหุโทษ เช่น ความผิดฐานทารุณกรรมเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี (มาตรา 398) วางหลักว่า ผู้ใดทำทารุณ คือแสดงความโหดร้ายต่อเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี คนเจ็บป่วยหรือคนชราซึ่งต้องพึ่งผู้นั้นในการดำรงชีพหรือในการอื่นใด เช่น ใช้เด็กที่อาศัยอยู่ด้วยทำงานหนักเกินกำลังก็เป็นความผิดตามมาตรานี้

นอกจากบทบัญญัติกฎหมายอาญาทั่วไปและบทบัญญัติโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กที่ยกมาข้างต้นแล้ว ยังมีมาตรการทางกฎหมายอาญาบางประการที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก คือวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งมาตรการป้องกันผู้มีสภาพเป็นอันตรายไม่ให้กระทำความผิด เป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงในการกระทำผิด ต่อการถูกทำร้าย และการคุมความประพฤติซึ่งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียว

และขณะเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดมีความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมปกติด้วยซึ่งจะได้กล่าวต่อไปนี้

ก). วิธีการเพื่อความปลอดภัย

เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นรัฐย่อมมีมาตรการในการควบคุมรักษาความสงบของสังคม ทั้งในด้านป้องกันและปราบปรามสำหรับมาตรการที่ใช้ในด้านการปราบปรามก็คือ การลงโทษผู้กระทำผิด ส่วนมาตรการในด้านป้องกันได้แก่ การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิด วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงถูกกำหนดขึ้นตามสภาพที่เป็นอันตราย ซึ่งบุคคลนั้นแสดงออกมาน่าจะกระทำผิดขึ้นในอนาคตรัฐจึงต้องหาวิธีการมิให้ความผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมเกิดขึ้น หรือมิให้เกิดขึ้นอีกเป็นการหลีกเลี่ยงความผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต²⁰

วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นเป็นมาตรการที่ใช้กับบุคคล เพื่อป้องกันผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคมไม่ให้ไปกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพบังคับ (Sanction) คือโทษเป็นสภาพบังคับที่รัฐจะบังคับใช้แก่บุคคลหลังจากที่บุคคลได้กระทำความผิดแล้ว แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้ก่อนที่จะมีการกระทำความผิด หรือมีการกระทำความผิดแล้วไม่ให้เกิดซ้ำมากระทำความผิดอีก²¹ วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ และต้องให้ศาลเป็นผู้กำหนด วิธีการที่จะนำมาใช้บังคับต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ที่จะถูกสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีโอกาสต่อสู้คดีเช่นเดียวกับการพิจารณาความผิดที่เป็นโทษ บางกรณีวิธีการเพื่อความปลอดภัยอาจนำมาใช้ก่อนการกระทำความผิดได้ ถ้าหากที่เป็นอันตรายของผู้นั้นแสดงให้เห็นคือความจำเป็น จะต้องใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในลักษณะที่เป็นการรักษาและการให้ความช่วยเหลือ อาจใช้บังคับโดยคณะกรรมการหรือแพทย์ ซึ่งทำการร่วมกับผู้พิพากษาก็ได้

ในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาของไทย มีการบัญญัติและกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ 5 ประการ ตามมาตรา 39 ที่บัญญัติว่า “วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีดังนี้”

- 1) กักกัน
- 2) ห้ามเข้าเขตกำหนด

²⁰ โทแมน ภทธรภิมย์, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิทยาการ, 2531), หน้า 33.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

- 3) เรียกประกันทัณฑ์บน
- 4) คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล
- 5) ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

การที่วิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ เป็นมาตรการทางกฎหมายอันหนึ่งซึ่งนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคลที่มีลักษณะอันตราย เมื่อวิธีการลงโทษทางอาญาไม่ได้ผลเพียงพอ ผู้กระทำมีสภาพที่น่าจะก่อให้เกิดอันตราย แก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลแต่ยังกระทำการไม่ถึงขั้นผิดกฎหมาย หรือกรณีที่มีการลงโทษมีระยะเวลาสั้นเกินไป ผู้กระทำยังไม่หลาบจำหรือไม่ทันได้มีเวลาอบรมดัดนิสัยผู้ต้องโทษ เพราะวิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ไม่ใช่โทษ จึงสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง ไม่อยู่ใต้บัญญัติ มาตรา 2 อีกทั้งวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะคำนึงถึงความรับผิดชอบทางอาญาของผู้กระทำผิด โดยพิจารณาถึงลักษณะหรือสภาพของบุคคลหรือสิ่งของที่เรียกว่า "สภาพที่เป็นอันตราย" ซึ่งกำหนดเวลาใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่ได้กำหนดตายตัวเช่นการลงโทษ ผู้พิพากษาไม่อาจกำหนดเวลาที่ผู้กระทำผิดจะแก้ไขกลับตัวได้ล่วงหน้าแต่ขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นอันตรายนั้นว่าหมดไปแล้วหรือยัง มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้จะเป็นวิธีการคุ้มครองเด็กที่ตีแนวทางหนึ่ง โดยเฉพาะการเรียกประกันทัณฑ์บน ซึ่งเป็นเรื่องที่กฎหมายเห็นว่าผู้ที่มีสภาพอันตราย แต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะเป็นความผิดได้ กฎหมายจึงจัดให้มีการป้องกันอย่างหนึ่งอย่างใดไว้ก่อนที่จะแก้ไขภายหลังเมื่อเหตุเกิดแล้ว จึงให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ต้องมีคำฟ้องของพนักงานอัยการ ในกรณีอัยการเสนอว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจะไม่ลงโทษผู้นั้น แต่มีเหตุเชื่อได้ว่าผู้ถูกฟ้องนั้นจะก่อเหตุร้ายเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ศาลอาญาพิจารณาได้เองโดยไม่ต้องมีคำขอ

2. พฤติการณ์ตามบทบัญญัติในมาตรานี้คือ ลักษณะของบุคคลที่น่าจะก่อเหตุร้าย ซึ่งการกระทำดังกล่าวยังไม่ถึงขั้นลงมืออันเป็นความผิดในเรื่องพยายามได้

3. ศาลมีอำนาจเรียกผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายดังกล่าวภายในเวลาไม่เกิน 2 ปี โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกิน 5,000 บาท

บทบังคับเป็นไปตามมาตรา 46 วรรค 2 และมาตรา 47 คือ

1. เมื่อผู้ศาลเรียกประกันทัณฑ์บนไม่ยอมทำทัณฑ์บน หรือหาประกันทัณฑ์บนไม่ได้ ศาลมีอำนาจตามมาตรา 46 วรรค 2 คือ อาจสั่งให้กักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันมาให้ศาล แต่ไม่ให้ศาลกักขังเกินกว่า 6 เดือน

2. ศาลอาจสั่งห้ามผู้นั้นเข้าเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้

3. ถ้าผู้ยื่นทำผิดทัศนคติบน ศาลมีอำนาจ

- (1) สั่งให้ผู้ยื่นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในทัศนคติบน
- (2) ถ้าผู้ยื่นไม่ยอมชำระก็ให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรืออาจกักขัง

แทนค่าปรับได้ โดยนำมาตรา 29 และมาตรา 30 มาใช้บังคับ²²

ข). การคุมประพฤติ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษในปัจจุบันได้เปลี่ยนจากการลงโทษด้วยวิธีรุนแรงโหดร้าย เพื่อแก้แค้นทดแทนและให้ผู้กระทำผิดเข็ดหลาบมาเป็นการลงโทษ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดี เป็นบุคคลที่มีค่า ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยส่วนรวม มิใช่เป็นการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นแต่เพียงอย่างเดียว “ การคุมความประพฤติ ” พัฒนารุ่งขึ้นมาจากแนวความคิดนี้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนให้กลับตนเป็นคนดีเป็นการหลีกเลี่ยงวิธีการจำคุก ซึ่งอาจทำให้ผู้กระทำผิดมีมลทินติดตัวไปตลอดชีวิต หรือกลายเป็นบุคคลที่สังคมไม่พึงปรารถนา

การคุมความประพฤติทำให้ผู้กระทำผิดใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้ตามปกติสามารถประกอบการทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ยังเป็นการปกป้องกันสังคมจากอาชญากรรม และลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับราชทัณฑ์ได้เป็นจำนวนมาก

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน ตามมาตรา 56 – 58 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษผู้กระทำผิดไว้และให้ศาลมีอำนาจเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำนั้นด้วย

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคแรก ได้กำหนดหลักเกณฑ์ความผิด ซึ่งเข้าเกณฑ์การคุมความประพฤติไว้ดังนี้ คือ

- (1) ความผิดที่ได้กระทำขึ้นนั้นเป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุก
- (2) ความผิดนั้นศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุก ไม่เกิน 2 ปี
- (3) ไม่ปรากฏว่าผู้ยื่นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือถ้าได้รับโทษจำคุก

มาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโทษประมาทหรือความผิดลหุโทษ

²² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา: หลักและปัญหา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญู, 2536), หน้า 334 – 335.

นอกจากนั้นแล้วศาลจะต้องคำนึงถึงอายุ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพแห่งความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีของจำเลย ด้วยว่าสมควรจะรอการลงโทษและคุมประพฤติไว้หรือไม่

อย่างไรก็ตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ศาลอาจมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำเลยพร้อมทั้งคุมประพฤติไว้ โดยจะสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนหรือไม่ก็ตาม²³

ในกรณีที่ศาลสั่งคุมความประพฤติจำเลย ศาลจะวางเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติจำเลย ตามมาตรา 56 วรรค 2 ดังนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อหน้าพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบสวน แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณะประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใด อันอาจนำไปสู่การกระทำผิดเช่นเดียวกันนี้อีก

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

ในเรื่องเงื่อนไขนี้ เป็นดุลยพินิจของศาล ศาลอาจวางเงื่อนไขทุกข้อหรือบางข้อก็ได้ในกรณีที่พฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อศาลเห็นสมควร อาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิ่มถอนข้อใดข้อหนึ่งก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่

²³ ยุติธรรม, กระทรวง, การคุมประพฤติผู้ใหญ่ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศรีสมมติการพิมพ์, 2527), หน้า 7.

(1) ผู้ถูกควบคุมประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลกำหนดไว้ใน มาตรา 56 ศาลอาจตักเตือนหรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ ได้ กรณีนี้เป็นดุลยพินิจของศาล

(2) ผู้ถูกควบคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ ตาม มาตรา 58 วรรคแรก ถ้าผู้ถูกควบคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ ซึ่งความผิดที่กระทำขึ้น ใหม่จะต้องเป็นการกระทำความผิดภายในเวลาที่ศาลรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษเอาไว้ และถ้าในคดีหลังนี้ศาลลงโทษจำคุกจำเลย ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ ใน คดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง

ผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไข

ถ้าผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการควบคุมความประพฤติที่ กำหนดไว้ในมาตรา 56 และไม่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามมาตรา 57 จนศาลสั่งลงโทษ หรือไม่ได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ตามมาตรา 58 วรรคแรก ผู้กระทำความผิดก็จะพ้นจากโทษที่รอการกำหนดไว้ หรือที่รอการลงโทษไว้ ซึ่งเป็นการพ้นจากสภาพการบังคับ คือเป็นการพ้นการคุมประพฤติด้วยดี นั้นเอง²⁴

3.1.1.4 ประมวลกฎหมายแพ่ง

กฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายที่ระบุถึงสิทธิและหน้าที่ของเอกชนที่มีอยู่ระหว่าง กัน และวัตถุประสงค์ของกฎหมายแพ่ง คือหาทางแก้ไขในกรณีที่มีการกระทำผิดหน้าที่ ซึ่งเอกชนมีต่อ บุคคลอื่นโดยทั่วไป ในทางแพ่งกฎหมายจะเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง บังคับผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อ ผู้เสียหายร้องขอ โดยยื่นฟ้องต่อศาลเท่านั้น

โดยปกติแล้ว การกระทำความผิดอาญา ก็มักเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับผิด ฐานละเมิดในทางแพ่งอยู่ด้วย เมื่อมีผู้อื่นกระทำการละเมิดสิทธิเด็ก ทำให้เสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ฯลฯ ดังนี้ ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดฐานละเมิด และชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

3.1.1.5 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

นอกจากกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งซึ่งมีบทบัญญัติคุ้มครองเด็กและ เยาวชนในกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาแล้ว ยังมีกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

กระทำอันเป็นภัยเกี่ยวกับเด็ก และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหลายฉบับด้วยกัน โดยมีกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้ คือ

- ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 มีการกำหนดให้นักเรียน และนักศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย และต้องแต่งกาย หรือ แต่งเครื่องแบบตามระเบียบ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือสารวัตร นักเรียน

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสารวัตรนักเรียน และนักศึกษา พ.ศ.2515 เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของสารวัตรนักเรียน ในการอบรมสั่งสอนเด็กอีกด้วย

- ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 เรื่องกำหนดวิธีการให้การสงเคราะห์ และคุ้มครองเด็ก เช่น กำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสงเคราะห์ และคุ้มครองเด็กที่ไม่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือเด็กที่มีปัญหาด้านความประพฤติ ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ กำหนดให้บิดา มารดามีหน้าที่อบรมเลี้ยงดู และให้ความเอาใจใส่แก่เด็กตามสมควร และกำหนดการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมีปัญหาทางความประพฤติ

- กฎกระทรวง (พ.ศ. 2515) ออกตามความในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 มีสาระสำคัญ คือได้กำหนดการประพฤตินที่ เรียกว่า การประพฤติไม่สมควรแก่วัย และยังมีการป้องกันมิให้เด็กต้องตกอยู่ในสภาพแวดล้อมอัน เลวร้ายเป็นอันตรายต่อร่างกาย และจิตใจต่อเด็ก

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการลงโทษ และการเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพของเด็ก ภายในสถานสงเคราะห์ โดยมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ดูแลเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพเด็ก และเยาวชนเป็นรายบุคคลในชีวิตความเป็นอยู่ทุกวัน หากฝ่าฝืนถือเป็นการผิดวินัยอย่างร้ายแรง

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ที่มีอำนาจส่วนหนึ่งในการพิจารณาคดีครอบครัว คือคดีแพ่งที่ฟ้อง หรือร้องขอต่อศาล หรือกระทำการต่าง ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวแล้วแต่กรณี ซึ่ง จะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น การตั้งผู้ใช้อำนาจปกครอง การถอนผู้ใช้อำนาจปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะมีการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของสถานพินิจ ซึ่งเป็นหน่วยงาน สนับสนุนของศาลเยาวชนและครอบครัวทำการสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำเสนอต่อศาลประกอบการพิจารณาคดีก่อนที่จะมีคำพิพากษา หรือคำสั่งเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกฎหมายที่มีการให้อำนาจแก่องค์กรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตำรวจ กองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน กรมประชาสงเคราะห์ ฯลฯ ปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในบางด้านโดยเฉพาะ เช่น การสงเคราะห์การควบคุมความประพฤติเด็กที่มีแนวโน้มกระทำความผิด การป้องกันเด็กจากสิ่งที่มีแนวโน้มเป็นอันตรายต่อเด็ก เป็นต้น จึงเป็นการคุ้มครองป้องกันเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากเจ้าพนักงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ฯลฯ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ในฐานะประชาชนคนหนึ่งตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมอยู่แล้ว ส่วนรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนย่อมแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป เนื่องจากเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนเพื่อช่วยเหลือ พื้นฟู อบรมสั่งสอน และแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ มิได้มุ่งที่จะลงโทษ ฉะนั้นการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจึงแตกต่างกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในการจับกุม การถามปากคำ หรือการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนก็ตาม จะต้องกระทำโดยละมุนละม่อม และมีขั้นตอนที่ละเอียดมากขึ้น และมีวิธีการที่พิเศษเพื่อพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการเป็นธรรมเนียมที่สุด โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ (The best of the child)²⁵

3.1.2 กฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเด็กในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตามหลักรัฐธรรมนูญหลังจากที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เปลี่ยนแปลงแบบการปกครองจากราชอาณาจักรมาเป็นการปกครองที่สถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา โดยเป็นการเปิดศักราชใหม่ ซึ่งประเทศชาติมีเอกราชและประชาชนได้มีอิสรภาพอย่างแท้จริง และประชาชนได้เริ่มมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของสิทธิต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสิทธิที่ว่านี้มีได้หมายถึงเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองเท่านั้น แต่หมายรวมตลอดถึงสิทธิทุก ๆ อย่างที่เกี่ยวกับความ

²⁵ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว, หน้า 126.

เป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น สิทธิเสรีภาพทางร่างกาย เคหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การชุมนุม การประกอบอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น

สิทธิต่าง ๆ ดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยชัดแจ้ง ทั้งนี้เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดเนื่องจากมีบทบัญญัติที่เป็นหลักเกณฑ์ในการปกครองประเทศ การที่ได้นำเอาหลักประกันและการคุ้มครองในเรื่องสิทธิของบุคคลไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ จึงเท่ากับให้ความสำคัญและสร้างความมั่นคงให้กับสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพราะหากไปบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ ก็จะทำให้ไร้ความหมาย ขาดความมั่นคง เนื่องจากกฎหมายอื่นเหล่านั้นถูกยกเลิกหรือเพิกถอนได้ง่าย²⁶ จึงย่อมจะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างมาก

นับแต่ได้มีการสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นต้นมา ได้มีการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงกฎหมายรัฐธรรมนูญหนึ่งครั้ง ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวฉบับเดิมก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของประชาชนไว้ด้วยและในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2003 ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน ได้มีบทบัญญัติเรื่องสิทธิของประชาชนไว้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเท่ากับเป็นการพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าสิทธิของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองเพื่อความเป็นอิสระและเสมอภาคของมนุษยชนทั่วไป

กฎหมายที่เป็นหลักเบื้องต้นและสิทธิพื้นฐานของเด็กในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนเอาไว้ เด็กและเยาวชนก็คือประชากรคนหนึ่งย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญเช่นนั้น มาตรา 6 บัญญัติว่า "รัฐปกป้องสิทธิอิสรภาพและสิทธิประชาธิปไตยของประชาชน ที่ไม่มีใครจะละเมิดได้ทุกองค์กรและพนักงานของรัฐ ต้องโฆษณาอบรมบรรดานโยบายและระเบียบกฎหมายให้ประชาชนและพร้อมกันจัดตั้งปฏิบัติ เพื่อรับประกันสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของประชาชนห้ามทุกการกระทำแบบอาชญาสิทธิ์ ช่มชู้ อันจะก่อความเสียหายถึงเกียรติศักดิ์ศรีร่างกาย ชีวิต จิตใจและทรัพย์สินสมบัติของประชาชน"

²⁶ ลำภาษณ์ กิสิณ ศรีพันธุ์งาม, อดีตรองอัยการสูงสุด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยกระทรวงยุติธรรม แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 3 กรกฎาคม 2551.

มาตรา 42 บัญญัติว่า "พลเมืองลาวมีสิทธิ โดยไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ทางด้านร่างกาย เกียรติศักดิ์ศรี และเคหะสถาน พลเมืองลาวจะไม่ถูกจับตัวหรือตรวจค้นเคหะสถานถ้าหากไม่มีคำสั่งของอัยการหรือศาลเว้นเสียแต่ในกรณีที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย"

นอกจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2003 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกรณีตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาสามารถแยกได้ดังนี้ คือ

3.1.2.1 กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กมีจุดประสงค์เพื่อกำหนดหลักการ ระเบียบการ และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กทุกเผ่า รวมทั้งมาตรการต่อผู้กระทำผิดต่อเด็ก เพื่อที่จะให้เด็กมีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ และกลายเป็นผู้สืบทอดที่ดีของชาติ²⁷ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กในลักษณะรวมกล่าวคือ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเด็ก การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็ก โดยเฉพาะกรณีเด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ก) สิทธิและหน้าที่ของเด็ก

1) สิทธิของเด็กตามกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติเอาไว้ว่า เด็กทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานดังนี้²⁸

1. การดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย และได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย และจิตใจอย่างสมบูรณ์

2. ได้รับการจดทะเบียนการเกิด การตั้งชื่อและสกุล และสัญชาติ

²⁷ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 1.

²⁸ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 3.

3. ได้รับการรับรองและได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และไม่ถูกแยกออกจากพ่อแม่ เว้นเสียแต่ในกรณีเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของเด็ก
  4. ได้รับการดูแลด้านสุขภาพ การพยาบาล และฟื้นฟูสุขภาพในเวลาป่วย
  5. ได้รับการศึกษาเพื่อให้มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถเฉพาะตัว การก่อสร้างด้านวิชาชีพ ฝีมือแรงงาน และมีงานทำ
  6. พุด แสดงความคิดเห็น พบปะ และแลกเปลี่ยนบทเรียนที่ดีกับเด็กด้วยกัน เข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสังคม ศิลปะ วรรณคดี การกีฬา และการพักผ่อนที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
  7. ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยและระดับการพัฒนาของเด็ก พร้อมทั้งได้รับการปกป้องจากข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นอันตรายต่อเด็ก
  8. ได้รับการปกป้องจากทุกการกระทำทุกรูปแบบที่ทารุณด้านร่างกาย จิตใจต่อเด็ก
  9. ได้รับการปกป้องเป็นพิเศษในกระบวนการยุติธรรม
  10. ได้รับสิทธิอื่น ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย
- 2) หน้าที่ของเด็กตามกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติเอาไว้ว่า เด็กทุกคนมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ดังนี้²⁹
1. เคารพนับถือพ่อแม่ ผู้ปกครอง สมาชิกภายในครอบครัว ครูอาจารย์ ท่านผู้นำ ผู้สูงอายุ เคารพสิทธิของคนอื่น
  2. ช่วยเหลือพ่อแม่ ครอบครัว เพื่อน ผู้สูงอายุ และคนพิการตามความสามารถ
  3. ขยันเรียนอย่างน้อยให้จบชั้นประถม เคารพและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด
  4. รักษาสุขภาพ อานามัย สิ่งสาธารณะประโยชน์ และสิ่งแวดล้อม
  5. เคารพ และปฏิบัติรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และระเบียบการต่าง ๆ ของรัฐ

²⁹ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 5.

6. ชื่อสัตย์ สุจริต รักบ้านเกิดเมืองนอน รักประเทศชาติ รักผู้มีคุณงามความดีต่อประเทศชาติ นับถือวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของชาติ

7. เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมบนพื้นฐานความสามารถของตน

ข) การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก

ในส่วนของ การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กกฎหมายฉบับนี้ก็ได้บัญญัติไว้หลายประการ แต่จะกล่าวเพียงบางส่วน เช่น การรักษาสุขภาพเด็กชั้นพื้นฐานของเด็ก ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องกำหนดเงื่อนไข เพื่อรับประกันให้เด็กได้รับการรักษาสุขภาพดังนี้³⁰

1. ได้รับการเอาใจใส่ดูแลตั้งแต่อยู่ในท้องแม่เป็นต้นมา
2. ได้รับการฉีด หยอดวัคซีนป้องกันโรค ตามอายุของเด็ก
อย่างครบถ้วน

3. ได้รับการตอบสนองด้านโภชนาการอย่างเพียงพอและปลอดภัย ดื่มน้ำสะอาด ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัยจากมลภาวะที่เป็นอันตราย ร้ายแรงต่อสุขภาพของเด็ก

4. ได้รับการตอบสนองจากข้อมูลข่าวสาร และการศึกษา ทางด้านการรักษาสุขภาพ ที่สอดคล้องกับระดับวัยและความเข้าใจของเด็ก

5. สามารถใช้บริการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ

6. ได้รับการตรวจสอบ และติดตามสุขภาพอย่างเป็นปกติ

ค) การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก

ในส่วนของ การส่งเสริมและพัฒนาเด็กกฎหมายก็ได้กำหนดถึง การศึกษาสำหรับเด็ก และการมีส่วนร่วมของเด็ก ซึ่งในหัวข้อนี้จะกล่าวเพียงบางประเด็น เช่น การส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็ก กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ว่า³¹ “รัฐมีนโยบายส่งเสริม และกำหนดเงื่อนไข ให้เด็กได้รับการศึกษา ด้วยการขยายโรงเรียนสามัญศึกษา อาชีวศึกษา วิชาชีพ ศูนย์ฝึกฝีมือ

³⁰ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 15.

³¹ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 26.

แรงงานทางภาครัฐ และเอกชน จัดหาครู ตำราเรียน อุปกรณ์การเรียน การสอน ให้ครบถ้วน เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติ เพื่อให้เด็กเป็นผู้สืบทอดภารกิจปกป้องรักษาและพัฒนาประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพ"

ง) การกระทำความผิดของเด็ก

ในส่วนของกรกระทำความผิดของเด็กนั้น กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดถึงการแก้ไขเด็กที่กระทำผิด หรือกระบวนการดำเนินคดีต่อเด็ก โดยเฉพาะกรณีเด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เช่น เด็กกระทำผิดกฎหมาย การแก้ไขคดีเด็กโดยไม่ส่งให้ศาลพิพากษา การไกล่เกลี่ยคดีเด็ก การสืบสวน สอบถามเด็ก การนำใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยต่อเด็ก การดำเนินคดีเด็กของอัยการ ศาลเด็ก และศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด ซึ่งในหัวข้อนี้จะกล่าวเพียงบางประเด็น เช่น การสืบสวน สอบถามเด็ก

ในการสืบสวน สอบถามเด็กนั้น เป็นสิทธิและหน้าที่ขององค์การสืบสวน สอบสวนคดีเด็กเฉพาะ กล่าวคือ ในการดำเนินคดีเด็กนั้น ควรเป็นพนักงานสอบสวนที่ได้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก โดยใช้หลักการของการสืบสวน สอบถามเด็ก ซึ่งนอกจากจะต้องบังคับใช้มาตรการสืบสวน สอบสวนที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาแล้วยังจะต้องปฏิบัติตามหลักการดังนี้³²

1. การสืบสวน สอบปากคำเด็กที่กระทำผิด ต้องดำเนินไปอย่างนุ่มนวล และเหมาะสมต่อเด็ก โดยยึดตามอายุ และความสามารถของเด็กในการจำแนกความถูกผิด
2. พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ปกป้องอื่น ต้องเข้าร่วมตลอดการสืบสวนสอบสวนและการสอบปากคำของเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ปกป้องไม่มีสิทธิให้การแทนเด็ก แต่มีสิทธิเสนอปัญหาที่ตนเห็นว่าจะไม่เหมาะสม
3. การสอบปากคำของเด็ก ต้องดำเนินอยู่ในห้องเฉพาะ ด้วยวิธีการเปิดเผย โดยปราศจากการบังคับ หรือขู่เข็ญ หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่เป็นการกระทบถึงเกียรติยศ และจิตใจของเด็ก
4. การสืบสวน สอบปากคำเด็กแต่ละครั้ง ไม่ให้ใช้เวลาเกิน 90 นาที

³² กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 59.

5. การสืบสวน สอบปากคำในคดีเด็ก ต้องให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน และสามารถต่อได้ครั้งละ 30 วัน โดยการตกลงของอัยการ

3.1.2.2 กฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันสังคมไม่ให้ได้รับการกระทบกระเทือนจากการกระทำของบุคคล และมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ฝ่าฝืน อันเป็นการที่รัฐเข้าไปแทรกแซงการกระทำของบุคคล เมื่อบุคคลนั้นกระทำในสิ่งที่เป็นการภัยต่อสังคม

กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ตราขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ.1990 โดยได้ประกาศใช้ตามรัฐดำรัสของประธานประเทศแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับเลขที่04/ปรปธ, ลงวันที่ 9 มกราคม ค.ศ.1990 และต่อมาก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ ค.ศ.2005 ซึ่งประกาศใช้ตามรัฐดำรัสของประธานประเทศแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับเลขที่142/สปป, ลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.2005 โดยมีหลายมาตราที่ได้บัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก

กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีหน้าที่ปกป้องรักษาระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กรรมสิทธิ์ของรัฐ ของส่วนรวมและของบุคคล ชีวิต สุขภาพ สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองความสงบของชาติและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ด้านและป้องกันการกระทำผิดและศึกษาอบรมพลเมืองทุกคนให้มีความตื่นตัวและเคารพกฎหมาย

เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติว่า การกระทำอันใดที่เป็นอันตรายต่อสังคมที่เป็นการกระทำผิดทางอาญา จึงมีบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด

กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางอาญาไว้ ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

มาตรา 7 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ผู้กระทำความผิดทางอาญาต้องเป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะ ไม่เป็นคนวิกลจริต และมีอายุ 15 ปีขึ้นไป”³³

มาตรา 40 ข้อที่หนึ่ง ได้บัญญัติว่า “ผู้กระทำความผิดมีอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือ เกินกว่า 60 ปี ถือเป็นเหตุแห่งการลดโทษความรับผิดชอบทางอาญา”³⁴

³³ กฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2005 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 7 วรรคท้าย.

³⁴ กฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2005 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 40 ข้อที่หนึ่ง.

มาตรา 44 บัญญัติว่า “ในการระวางโทษแก่เด็กที่ยังไม่ถึงอายุ 18 ปี ในเวลากระทำความผิด โดยอิงตามระดับและลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าว ศาลจะระวางโทษต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ได้”³⁵

มาตรา 53 บัญญัติว่า “สำหรับเด็กอายุยังไม่ถึง 15 ปี ที่ได้กระทำความผิด ซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมนั้น ให้ใช้มาตรการบังคับดังนี้³⁶

1. ให้ขอภัยผู้เสียหายด้วยวิธีการอันเหมาะสม
2. ชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งโดยพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง
3. ส่งให้ผู้ปกครองเด็กติดตามศึกษาอบรม
4. ส่งให้องค์การปกครองและองค์การจัดตั้งสังคมติดตามศึกษา

อบรม

สำหรับเด็กที่มีอายุแต่ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 18 ปี หากได้กระทำความผิดทางอาญา ในฐานลหุโทษและโทษานุโทษ³⁷ นั้น ศาลจะนำใช้มาตรการที่กล่าวมาแล้วนี้ก็ได้”

มาตรา 128 วรรคสองบัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหากได้ข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงที่มีอายุแต่ 15 ปี ถึง 18 ปี ที่อยู่ในความคุ้มครองดูแลของตน หรือในการรักษาพยาบาลของตน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 10 ปี และจะถูกปรับตั้งแต่ 2,000,000 กีบ ถึง 10,000,000 กีบ”³⁸

มาตรา 129 บัญญัติว่า “บุคคลใดหากได้ร่วมประเวณีกับเด็กหญิง หรือเด็กชายที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ต้องระวางโทษตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี และจะถูกปรับตั้งแต่ 2,000,000 กีบ ถึง 5,000,000 กีบ”³⁹

³⁵ กฎหมายอาญา ค.ศ. 1990 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 44.

³⁶ กฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2005 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 53.

³⁷ กระทำความผิดทางอาญาในฐานลหุโทษเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกหรือโทษจำคุกน้อยกว่า 1 ปี ส่วนโทษานุโทษเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายได้กำหนดโทษที่มีโทษจำคุกหรือโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสิบปีและโทษปรับ (กฎหมายอาญาของ ส ป ป ลาว, มาตรา 8)

³⁸ กฎหมายอาญา ค.ศ. 1990 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 128.

³⁹ กฎหมายอาญา ค.ศ. 1990 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 129.

3.1.2.3 กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 โดยประกาศใช้ตามรัฐดำรัสของประธานประเทศแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ฉบับเลขที่ 142/สปป, ลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.2005 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางอาญาไว้ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

มาตรา 4 ข้อ 5 บัญญัติว่า “เด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ เด็กจะถูกส่งตัวไปสถานกักกัน”⁴⁰

มาตรา 35 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่ต้องหา หรือจำเลยเป็นเด็กที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี, คนหูหนวก เป็นใบ้ คนปัญญาอ่อน วิกลจริต คนที่ไม่รู้ภาษาลาว และบุคคลที่กฎหมายกำหนดโทษประหารชีวิต จำเป็นต้องมีผู้ปกป้อง ถ้าหากผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มีผู้ปกป้อง ศาลจะเป็นผู้แต่งตั้งทนายความให้โดยหน้าที่”⁴¹

3.1.2.4 กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่ง ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 โดยประกาศใช้ตามรัฐดำรัสของประธานประเทศแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ฉบับเลขที่ 35/สปป, ลงวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ.2004 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเด็กไว้ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีของคณะศาลเด็ก ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาต่อเด็ก คือ⁴²

1. คดีเกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหาย เนื่องมาจากการกระทำของเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ลงมา.
2. คดีเด็กเกี่ยวกับแรงงาน.

⁴⁰ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 4 ข้อ 5.

⁴¹ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 35 วรรคสาม.

⁴² กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่ง ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 60.

3. คดีเด็กด้วยกัน

4. คดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของเด็ก

เมื่อมีการพิจารณาคดีเด็กแล้ว ถึงว่าเด็กนั้นจะมีความสามารถทางด้านการประพฤตินหรือมีอายุ 18 ปี บริบูรณ์แล้วก็ตาม ก็ให้คณะศาลดังกล่าวสืบต่อพิจารณาจนกว่าคดีจะเสร็จ ถ้าหากมีการอุทธรณ์หรือขออุทธรณ์ ก็ให้คณะศาลเด็กของศาลชั้นถัดไปมีอำนาจพิจารณาต่อไป

การพิจารณาคดีเด็กที่ยังไม่ถึงกระเสียนอายุ ได้วางหลักว่า⁴³ "ในการพิจารณาคดีเด็กที่ยังไม่ถึงกระเสียนอายุ (ต่ำกว่า 18 ปี) นั้น ต้องให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้าร่วมด้วยในกรณีที่เด็กได้ก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น.

สำหรับการพิจารณาปัญหาอื่น ๆ ในคดีเด็กนั้น ให้ดำเนินไปตามระเบียบการทั่วไป และตามข้อมูลหลักฐานตัวจริง"

การนำใช้มาตรการของศาลต่อผู้ปกครองเด็ก ได้วางหลักว่า⁴⁴ "ศาลจะนำใช้มาตรการด้วยการออกคำสั่งให้ผู้ปกครองของเด็กที่มีคดี ซึ่งอายุยังไม่ถึง 18 ปี เว้นแต่ผู้ที่ได้สมรรถอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

- (1) ติดตามการประพฤตินของเด็ก
- (2) คุ้มครอง ควบคุมเด็กในระหว่างการพิจารณาคดี
- (3) นำเด็กไปตรวจ รักษาพยาบาล
- (4) ศึกษาอบรม และดูแลเลี้ยงดูเด็กในเวลาพิจารณาคดี
- (5) รายงานความเป็นจริง รวมทั้งให้คำเห็นต่อศาลในคดีเด็ก
- (6) ไม่ให้นำเด็กไปทำงานหนัก หรืองานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามที่

ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายแรงงาน"

3.1.3 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ

การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญาของแต่ละประเทศอาจมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างกันของระบบกฎหมายจารีตประเพณี วัฒนธรรม

⁴³ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่ง ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 61.

⁴⁴ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่ง ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 123.

ทัศนคติและแนวความคิดของคนในสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิและการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญา เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดด้วยความสามารถทางร่างกายและจิตใจและเป็นผู้อ่อนวัยขาดประสบการณ์และวิจารณญาณที่ดี ความรู้สึกนึกคิด การรู้ผิดชอบชั่วดียังไม่เท่าผู้ใหญ่ที่อาจเกิดจากขาดการอบรมเลี้ยงดูหรือได้รับการปลูกฝังมาอย่างผิด ๆ เติบโตในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ดังนั้นการปฏิบัติต่อเด็กที่ได้กระทำผิดจึงไม่สมควรปฏิบัติแบบผู้ใหญ่หรือลักษณะแบบอาชญากร ฉะนั้นในหลายประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการปกป้องเด็กที่เป็นผู้กระทำผิดเหล่านี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กควรจะได้รับจากการช่วยเหลือของรัฐ จึงสมควรได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีภายใต้อำนาจของศาลาเยาวชนและครอบครัวของประเทศนั้นๆ ซึ่งในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาดังการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาตามลำดับ

3.1.3.1 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยได้มีการนำเอากฎหมายที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กมารวมไว้ ณ แห่งเดียวกัน เรียกว่า กฎหมายเด็ก (Children Act 1989) ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการสนับสนุนให้มีการป้องกันเด็กแยกต่างหากจากการดำเนินการกับผู้กระทำผิดและให้ผู้ประกอบวิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ประสานงานทำการสืบสวนและเข้าดำเนินการในกระบวนการป้องกันเด็ก (มาตรา 47) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอยู่ ความปลอดภัยของเด็กอันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของกฎหมาย ซึ่งส่งผลไปถึงการตัดสินใจดำเนินคดีทางอาญากับผู้กระทำผิดหรือใช้วิธีการอื่นที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ที่สุดต่อเด็ก

ในประเทศอังกฤษ กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพทุกกลุ่มต่างก็มีบทบาทสำคัญในกระบวนการป้องกันเด็ก ขั้นตอนในกระบวนการป้องกันเด็ก อาจแบ่งเป็น⁴⁵

1) การค้นพบและรับแจ้งเรื่อง ซึ่งกลุ่มบุคคล เช่น ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการศึกษาหรือทางการแพทย์ ต่างก็มีบทบาทสำคัญในการค้นพบและแจ้งเหตุการณ์ทารุณกรรมเด็กต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2) การสืบสวน ในการสืบสวนนี้จะมีการติดต่อประสานงานด้านข้อมูลระหว่างกลุ่มโดยมีหน่วยงานหนึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานจัดการด้านข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการนี้ เพราะลำพังแต่กรมบริการสังคม (Social Service Department) ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือกรมประชาสงเคราะห์ (Social Welfare Department) คงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ คงต้องอาศัยหน่วยงานทางการศึกษา สาธารณสุขและพนักงานตำรวจในการปฏิบัติงานด้วย

3) การเข้าดำเนินการ ซึ่งอาจเป็นไปได้ในลักษณะให้การรักษาพยาบาล ให้คำปรึกษาแนะนำหรือย้ายเด็กออกจากบ้านหรือสถานที่น่าจะเป็นอันตราย

4) การให้ความช่วยเหลือ เช่น การให้ความช่วยเหลือในการดำเนินทางอาญา ต่อผู้ที่ทำร้ายทารุณกรรมเด็ก การให้หลักประกันเพื่อความคุ้มครองเด็กในระยะยาว เป็นต้น
กฎหมายเกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีต่างๆ ดังนี้คือ

1) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดต่อกฎหมายที่มีโทษอาญา (Delinquent Child)

---

⁴⁵ The British Council, "Children's rights : a national and international perspective" Britain, 1997. Available from <http://www.Britcoun.org/governance/chirights/cr07 c.htm>.

2) เด็กและเยาวชนซึ่งขาดชีวิตครอบครัวที่ปกติ (Child deprived of normal home left) เด็กและเยาวชนที่ขาดการเลี้ยงดูอย่างเพียงพอ เนื่องจาก

(1) บิดา มารดา ผู้ปกครอง ตาย ละทิ้งหรือสาบสูญไป

(2) บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ป่วยทางกายหรือทางจิต หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใด โดยไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนได้

3) เด็กและเยาวชนที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครอง (Child in need of care and protection) ซึ่งแยกออกได้เป็น

(1) เด็กและเยาวชนที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ไม่เหมาะสมที่จะใช้อำนาจปกครอง เช่น ทำร้ายทารุณเด็กหรือบิดามารดาพฤติกรรมไม่สมควร เช่น ประกอบอาชีพไม่สุจริต ติดสุรา ยาเสพติดหรือติดการพนันและเด็กหรือเยาวชนเอง ก็มีพฤติกรรมอยู่กับบุคคลที่ไม่สมควรอันอาจเป็นอันตรายทางศีลธรรม

(2) เด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อในคดีศีลธรรมหรือเข้าใจมั่วสุมในบ้านเรือนที่ประกอบการใดๆ ที่ผิดศีลธรรม

(3) เด็กและเยาวชนที่ไม่ไปโรงเรียน เพราะมั่วสุมกับคนจรจัด

(4) เด็กและเยาวชนที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ปกครองควบคุมไม่ไหว

ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศอังกฤษ นอกจากมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาหรือมีความประพฤติไม่เหมาะสมแก่วัยแล้วยังมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนที่ถูกบิดา มารดาทอดทิ้งละเลยหรือทำร้ายทารุณกรรมได้อีกด้วย⁴⁶

⁴⁶ บุญเพราะ แสงเทียน, คำอธิบายเกี่ยวกับกรกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงสยามพริ้นต์มิกซ์, 2536) หน้า 39.

3.1.3.2 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญา

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

เด็กและเยาวชนที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศ
สหรัฐอเมริกาแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

- 1) เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญา
(Delinquent Child)
- 2) เด็กและเยาวชนที่ต้องการดูแล (Child in need of supervision)
- 3) เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย (Neglected or
dependent children)

เด็กและเยาวชนที่ต้องการดูแล “Child in need of supervision” หมายถึง

- (1) เด็กและเยาวชนที่หนีโรงเรียนประจำ
- (2) เด็กและเยาวชนที่หนีออกจากบ้านหรือที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง
ไม่สามารถดูแลได้
- (3) เด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติน่ากลัวหรือกระทำ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อ
สวัสดิภาพของตนเองหรือผู้อื่น

เด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้งหรือปล่อยปละละเลย (Neglected or
dependent Children) หมายถึง

- (1) เด็กและเยาวชนที่บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลทอดทิ้งหรือ
ปล่อยปละละเลยให้มีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอย่างไม่เป็นธรรม
- (2) เด็กและเยาวชนที่ขาดการดูแลอย่างเพียงพอหรือถูกละเลยจาก
บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล

(3) เด็กและเยาวชนที่บิดา มารดาผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้สิ่งจำเป็นแก่ชีวิตการศึกษา การรักษาพยาบาลหรือสิ่งจำเป็นอย่างอื่นฯ ไม่เพียงพอ

(4) เด็กและเยาวชนที่ไร้ที่อยู่ ขาดการดูแลอย่างเพียงพอหรือไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา มารดาผู้ปกครองหรือผู้ดูแล โดยมีใช้ความผิดของบุคคลนั้น⁴⁷

จะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งนอกจากจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญา (Delinquency) แล้วศาลยังมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่ขาดการเอาใจใส่ดูแล ไม่ว่าจะเป็กรณีที่มีใช้ความผิดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (Dependent child) และเด็กหรือเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง โดยมีความผิดของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (Neglected child) และในบางรัฐศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีหน้าที่พิจารณาและมีคำสั่งเกี่ยวกับเด็กที่ต้องการเอาใจใส่ดูแล (Child in need of supervision) ด้วย

นอกจากนั้น กฎหมายในประเทศเหล่านี้บังคับให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายด้วย โดยการให้อำนาจนี้มีรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่นอาจเป็นการให้อำนาจแก่องค์กรใดองค์กรหนึ่งปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนของศาลเยาวชนและครอบครัวหรือเป็นการมอบอำนาจให้แก่เจ้าพนักงานของรัฐเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เป็นต้น

3.2 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดอาญา

องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดอาญาของแต่ละประเทศอาจมีความหลากหลาย ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างกันของระบบกฎหมายจารีตประเพณี วัฒนธรรม ทศนคติ และแนวความคิดของคนในสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ดังนั้น จึงสมควรที่จะ

---

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

ศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดอาญาตามกฎหมายของประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และต่างประเทศตามลำดับ

3.2.1 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดอาญาในประเทศไทย

ในประเทศไทย กฎหมายหลัก ๆ ที่ใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาอาญา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 แต่เด็กจะไม่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลเยาวชน และครอบครัวทั้งหมด เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวยังจัดตั้งไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเด็กที่อยู่นอกเขตอำนาจศาลเยาวชน และครอบครัวจะใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับ ซึ่งมีผลกระทบต่อเด็กทั้งในชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาด้วย

เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กแตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ใหญ่ ฉะนั้นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กควรมีวิธีปฏิบัติแตกต่างจากผู้ใหญ่ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1.1 พนักงานสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) ให้คํานิยามว่า "พนักงานสอบสวน" หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

ในกรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคสอง ส่วนในท้องที่ต่างจังหวัด พนักงานสอบสวน ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่⁴⁸ ปลัดอำเภอ และข้าราชการซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคแรก แต่ปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่สอบสวน ได้แก่ ตำรวจเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น และต้องเป็นชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไป เว้นแต่การควบคุมการสอบสวนโดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ

⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย, มาตรา 2 (17).

นายอำเภอในเขตท้องที่ของตนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2523 ข้อ 4 และ 12⁴⁹

ภายหลังจากจับกุมเด็กหรือเยาวชนแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 50 วรรคแรก กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่จับกุมต้องแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจทราบโดยเร็ว จากนั้นเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ดังนี้

(1) พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน และเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จแล้วต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ

(2) ในคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบคดีได้ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจเปรียบเทียบคดีได้โดยไม่ต้องแจ้งการจับกุมและการควบคุมตัวไปสถานพินิจ และไม่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 50 วรรคแรก คดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ⁵⁰ เช่น คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อเด็กและเยาวชนยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงก่อนศาลพิจารณา เป็นต้น

3.2.1.2 พนักงานอัยการ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (5) "พนักงานอัยการ" หมายความว่าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134 ตริ กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำด้วย ซึ่งในคดีอาญาทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 กำหนดให้พนักงานสอบสวนถามปากคำผู้ต้องหาชั้น

⁴⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544), หน้า 40.

⁵⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย, มาตรา 37, 38.

สอบสวนเสร็จแล้ว จะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการวินิจฉัยซึ่งนำพนักงานหลักฐาน หากเห็นว่าพนักงานสอบสวนสอบปากคำไม่ครบถ้วน จึงจะส่งไปให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม แต่ในการให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมสอบปากคำในคดีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน เพื่อให้พนักงานอัยการซักถามเพิ่มเติมได้ หรือแจ้งให้พนักงานสอบสวนสอบถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนเด็กจะได้ไม่ต้องให้การซ้ำๆ⁵¹ และเมื่อพนักงานอัยการมีส่วนช่วยในการถามปากคำเด็กก็ทำให้ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนมากขึ้น สามารถนำไปเป็นพยานหลักฐานในศาลได้

3.2.1.3 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้บังคับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 32 วรรคแรก ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บริหารสถานพินิจ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 32 ทวิ⁵²

สถานพินิจแบ่งได้เป็น 2 หน่วยงานใหญ่ ๆ คือ

- (1) งานสืบเสาะคดี
- (2) งานสถานแรกรับและสถานฝึกอบรม

หากเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดจะมีหน่วยงานทั้งสองหน่วยงานครบถ้วน แต่สำหรับศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจะมีเฉพาะสถานแรกรับเท่านั้น⁵³ ปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถานพินิจขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด และแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดทุกแห่ง โดยกำหนดเขตอำนาจเท่ากับศาลนั้น ๆ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว

⁵¹ ณรงค์ ใจหาญ, “การถามปากคำเด็กในคดีอาญา: หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ.” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 30, ฉบับที่ 3, (กันยายน 2547): หน้า 361 – 362.

⁵² เพิ่มเติมโดยมาตรา 6 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชน และครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนที่ 103 ก หน้า 9 ลงวันที่ 13 พ.ย. 2543).

⁵³ ทนงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรรณพิไล พาหุสัจจะลักษณ์, คดีเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน (แฟ้ม – อาญา). พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า 21.

๗ มาตรา 33 วรรคแรก กิจการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร แบ่งกิจการภายในสถานพินิจ ออกเป็น 4 กอง ดังนี้⁵⁴

(1) กองอำนวยการ แบ่งหน่วยงานเป็นฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ฝ่ายแผนงาน และฝ่ายฝึกอบรม

(2) กองคุมประพฤติ แบ่งหน่วยงานเป็นฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา ฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีแพ่ง ฝ่ายควบคุมและสอดส่อง ฝ่ายกำกับ การปกครอง

(3) กองแพทย์ แบ่งหน่วยงานเป็นงานธุรการ ฝ่ายพยาบาลรักษาโรคทั่วไป ฝ่ายพยาบาลโรคเฉพาะ ฝ่ายวินิจฉัยและการบริการโรคทั่วไป ฝ่ายวิจัยด้านสุขภาพจิต ฝ่ายจิตวิทยา ฝ่ายเภสัชกรรม ฝ่ายทันตกรรม และสถานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

(4) กองแรกรับ แบ่งหน่วยงานเป็น งานธุรการ งานอภิบาลและพินิจ และการฝึกอบรมเบื้องต้น

สถานพินิจของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด แบ่งเป็น งานบริหารงานทั่วไป ฝ่ายคดี ฝ่ายแพทย์ และพยาบาล ศูนย์ฝึกและอบรม งานธุรการ งานอภิบาลและพินิจ งานสังคมสงเคราะห์ งานศึกษาอบรม และฝึกอาชีพ

สถานพินิจของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด แบ่งงานเป็น งานบริการทั่วไป ฝ่ายคดี สถานแรกรับ งานธุรการ งานอภิบาลและพินิจ งานอบรมเบื้องต้น⁵⁵

สถานพินิจมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ชั้นสอบสวนจนถึงชั้นศาล ดังนี้

(1) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด รวมถึงของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 34(1))

⁵⁴ บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทย์พัฒน์, 2546), หน้า 175.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175.

อำนาจหน้าที่ในข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศาลจะได้ทราบภูมิหลังของเด็ก รวมถึงพ่อแม่และผู้ปกครองของเด็ก พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงต้องจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเพื่อเสนอต่อศาล และส่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการด้วย โดยรายงานนี้พนักงานคุมประพฤติจะสรุปสาเหตุแห่งการกระทำผิด และความเห็นว่าจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างไรด้วยเพื่อเป็นแนวทางให้ศาลสั่งการเมื่อมีการฟ้องคดีที่ศาล และในทางปฏิบัติพนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงจะสอบปากคำผู้เสียหายด้วยเพื่อทราบความจริงจากทั้งสองฝ่าย ในคดีเล็กน้อยผู้อำนวยการสถานพินิจอาจสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงก็ได้⁵⁶

รายละเอียดของการจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน นอกจากรายงานสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้ว ในที่เกี่ยวกับความประพฤตินิสัย และสติปัญญา สถานพินิจจัดให้ผู้อำนวยการกองแรกรับเป็นผู้จัดทำรายงาน เรียกว่า "รายงานการพินิจ" ส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชน สถานพินิจให้แพทย์ของกองแพทย์ทำการตรวจ และทำรายงานเรียกว่า "รายงานการตรวจพิเคราะห์ทางกาย" และ "รายงานการตรวจพิเคราะห์ทางจิต" ซึ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของ "รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน"⁵⁷

(2) สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 34(2))

ข้อนี้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ อาจกระทำโดยออกไป สอดส่องยังที่อยู่ของเด็กและเยาวชน หรือโดยการรับรายงานตัวจากเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกคุมประพฤติตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(3) ควบคุมเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหากกระทำผิดไว้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 34(3))

ในชั้นสอบสวนหากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าไม่จำเป็นต้องควบคุมไว้ จะปล่อยชั่วคราว โดยมีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือ

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

เยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์กรที่เห็นสมควรก็ได้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจปล่อยชั่วคราว ส่วนในการปล่อยชั่วคราวระหว่างพิจารณาคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

(4) สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังจากปล่อย (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 34(4))

ปัจจุบันสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร มีแผนกสงเคราะห์หลังปล่อย มีพนักงานสังคมสงเคราะห์คอยช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วในเรื่องการส่งตัวกลับภูมิลำเนา การหางาน และการหาผู้อุปการะในรายที่ขาดผู้ปกครอง

นอกจากนี้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการประสานงาน และร่วมมือกับกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ และกระทรวงแรงงาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวมีวิชาชีพเลี้ยงตนเองได้ และไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก⁵⁸

(5) จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่สอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชน และครอบครัวฯ มาตรา 34(5))

โดยทั่วไป แพทย์และพยาบาลมีประจำสถานพินิจทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคเพราะต้องทำหน้าที่ตรวจพิเคราะห์กาย และจิตเด็กและเยาวชน เนื่องจากบางกรณีสาเหตุการกระทำผิดอาจเกิดจากความบกพร่องทางกายหรือจิต

(6) จัดการศึกษา ฝึกและอบรมดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในความควบคุม (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชน และครอบครัวฯ มาตรา 34(6))

ข้อนี้เป็นขั้นตอนของศาล เมื่อศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีความผิดจริง และสมควรควบคุมเด็กหรือเยาวชน เพื่อบำบัด เยียวยา และแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดี ศาลจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปรับการฝึกและอบรมทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพยังโรงเรียนหรือสถานฝึกอบรมของสถานพินิจตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินเวลาที่ผู้นั้นอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์⁵⁹

(7) ศึกษา ค้นคว้า สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่วไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชน

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178 – 179.

⁵⁹ โปรดดูพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัวฯ มาตรา 57.

และเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลงซึ่งการกระทำคามผิดนั้น (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัวฯ มาตรา 34(9))

(8) ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชน และครอบครัวฯ มาตรา 34(10))

ปัจจุบันกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนำระบบการจำแนกประเภทเด็กมาใช้ดำเนินการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน โดยเริ่มตั้งแต่การรับตัวเด็กและเยาวชนเข้ามาในสถานพินิจจนออกจากกระบวนการ ซึ่งแบ่งการจำแนกเป็นสามขั้นตอน คือ การจำแนกขั้นต้น (ระยะรับตัว) การจำแนกเพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิด และวางแผนแก้ไข (ระยะรอพิจารณาพิพากษา) การจำแนกเพื่อการบำบัดแก้ไขและเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม (ระยะการฝึกอบรม) สำหรับการจำแนกขั้นต้นได้นำเครื่องมือประเมินทางจิตวิทยามาใช้เพื่อคัดกรองปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน คือ แบบประเมินพฤติกรรมทางเด็ก ซึ่งกรมสุขภาพจิตปรับปรุง และพัฒนามาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) 1 ของ Robert Goodman จิตแพทย์เด็กชาวอังกฤษ แบบประเมินพฤติกรรมเด็กประกอบด้วย 3 ชุดแบ่งตามลักษณะผู้ตอบ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 4 – 16 ปี) สำหรับครู แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (อายุ 4 – 16 ปี) สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และแบบประเมินพฤติกรรมด้วยตนเอง (อายุ 11 – 16 ปี) สำหรับเด็กประเมินตนเอง การนำแบบประเมิน SDQ มาใช้เป็นการลดขั้นตอนจำแนกได้มาก นอกจากนี้ยังเป็น การจำแนกที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ จากเดิมใช้เจ้าหน้าที่ไปนั่งสอบถาม ซึ่งในบางครั้งคำถามไม่ครอบคลุม และใช้ระยะเวลามาก แต่แบบประเมินนี้ทำให้รู้จักพฤติกรรมเด็กง่ายขึ้น ใช้เวลาไม่นานและไม่จำเป็นต้องใช้นักจิตวิทยาแยกเด็กที่มีปัญหาจริงออกมาดูแล ประการสำคัญคือ ทั้งเจ้าหน้าที่ พ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็ก จะมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยจะนำผลการประเมินมาประกอบรายงานประมวลข้อเท็จจริงทางอาญาเสนอต่อศาล และใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการคัดกรองเพื่อส่งตัวเด็กและเยาวชนให้รับการจำแนก และประเมิน โดยนักวิชาชีพในขั้นตอนต่อไปเพื่อหาสาเหตุการกระทำผิด และวางแผนแก้ไข⁶⁰

บุคคลที่มีบทบาทอย่างยิ่ง คือผู้อำนวยการสถานพินิจและบุคคลที่มีหน้าที่ในสถานพินิจ คือพนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์จิตแพทย์ นักจิตวิทยาและครู

⁶⁰ กรมพินิจ และคุ้มครองเด็ก และเยาวชน, "กรมพินิจนำระบบ SQD จำแนกความผิดเข้าใจ." *วารสารยุติธรรม*, ปีที่ 4, ฉบับที่ 5, (มิถุนายน – กรกฎาคม 2547): หน้า 25 – 26.

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจรับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดจากพนักงานสอบสวน ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) สั่งพนักงานคุมประพฤติให้สืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 34(1) เว้นแต่ในคดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นก็ได้แล้วให้แจ้งยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะ เพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา 34(1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงาน และความเห็นไปยังพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลให้เสนอรายงานและความเห็นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(3) กรณีที่ไม่ปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชน หรือไม่ได้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์กรตามมาตรา 50 ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติ ดังนี้

ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

ข) ให้แพทย์ตรวจร่างกายและถ้าเห็นสมควรให้จิตแพทย์

ตรวจจิตใจด้วย

ค) ถ้าปรากฏว่าเด็กและเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้รับการรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดีให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่าให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ถ้าในระหว่างที่เด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจไม่ว่าในชั้นสอบสวนชั้นพิจารณา หรือชั้นฝึกอบรม ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้ด้วย (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 38) โดยในชั้นสอบสวน ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่สรุปได้ ดังนี้คือ

(1) จัดให้เด็กหรือเยาวชนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญอย่างน้อยพออ่านออกเขียนได้ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ หรือปฏิบัติการงานอื่นใดเพื่อมิให้มีเวลาว่างโดยไม่จำเป็นให้เหมาะสมกับจิตใจและสุขภาพของเด็กหรือเยาวชน

(2) ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ลงทัณฑ์แก่เด็กหรือเยาวชนที่ละเมิดกฎหมาย ประพฤติชั่ว หรือกระทำความผิดวินัยโดยตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 39 ประกอบกับ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการลงทัณฑ์แก่เด็กและเยาวชน และการอนุญาตให้เด็ก และเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราว พ.ศ. 2546 กำหนดการลงทัณฑ์ไว้ 2 ประเภท ดังนี้ ประเภทแรกคือ ทำงานหนัก อีกประเภทคือ การตัดประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้ บางประการ⁶¹

(4) ส่งเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีความประพฤติเลวร้ายอันจะเป็นภัย ต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปกักไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำ โดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่กรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งที่จะส่งเด็กหรือเยาวชนไปเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบ โดยเร็ว

(5) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราว ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการในกฎกระทรวง

(6) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 43 อนุมาตรา 1, 2, 3, 4, 6, 7 และมาตรา 44 อนุมาตรา 1, 2, 3, 4, 5)

(7) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสังคมสงเคราะห์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 46 - 47)

3.2.2 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดอาญาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำหรับองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิดอาญาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นได้จัดวางให้มี 3 องค์กร กล่าวคือ พนักงานสอบสวน อัยการ และศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและ

⁶¹ กฎกระทรวง, "กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงทัณฑ์แก่เด็กและเยาวชนและการอนุญาตให้เด็กและเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราว 2546," ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตอน 59ก หน้า 6 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2546.

กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานดังกล่าวต่อไปนี้

3.2.2.1 พนักงานสอบสวน

ในบรรดาองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเป็นองค์กรแรกในกระบวนการยุติธรรม ที่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เกิดขึ้นในสังคมน้อยที่สุดและในขณะเดียวกันนั้นจะต้องปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างเสมอภาคและด้วยความเป็นธรรม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานป้องกันสังคมเบื้องต้น รับผิดชอบเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย รักษาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกปลอดภัยของประชาชน ซึ่งตำรวจเป็นองค์กรแรกในการเริ่มต้นคดีอาญาโดยทำหน้าที่ในการตรวจค้น การจับตัว การสืบสวนสอบสวน เพื่อค้นหาความจริงให้ปรากฏ และรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้อัยการสั่งฟ้องคดีต่อไป

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญากำหนดให้อำนาจหน้าที่ขององค์การสืบสวนสอบสวนไว้ดังนี้⁶²

1. รับและลงบันทึกแจ้งความเกี่ยวกับการกระทำความผิด
2. รายงานอย่างเร่งด่วนให้อัยการทราบเกี่ยวกับการกระทำความผิด
3. ออกคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนและสำเนาคำสั่งดังกล่าวให้อัยการทราบ
4. ทำการสืบสวน สอบสวน
5. ใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยที่ได้กักขังและรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้อัยการทราบ
6. อุทธรณ์คำสั่งของอัยการชั้นล่างหาอัยการชั้นสูงกว่า
7. สรุปผลการสืบสวน สอบสวนและนำเสนอรายงานให้อัยการ

ในการทำหน้าที่ดังกล่าว องค์การสืบสวน สอบสวนต้องดำเนินไปในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติในกฎหมาย

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญากำหนดให้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวนไว้ดังนี้⁶³

⁶² กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 23 วรรคสอง.

เจ้าหน้าที่ขององค์การสืบสอบ สอบสวนประกอบด้วย หัวหน้า รองหัวหน้า และพนักงานสอบสวน

หัวหน้าองค์การสืบสอบ สอบสวนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้คำแนะนำการดำเนินงานแก่องค์การสืบสอบ สอบสวน
2. ออกคำสั่งเปิดหรือไม่เปิดการสืบสอบ สอบสวน คำสั่งชะลอหรือคำสั่งจำหน่ายคดีอาญา คำสั่งกักขัง ปล่อยตัวจากการขัง
3. นำเสนอไปยังอัยการ เพื่อขอคำสั่งจับ ชั่งชั่วคราว ปล่อยตัวชั่วคราว ขยายระยะเวลาการสืบสอบ สอบสวนและขยายระยะเวลาการกักขังชั่วคราว
4. สรุปและทำสำนวนคดีส่งให้อัยการ เพื่อกลับกรอกราชการหลังการสืบสอบ สอบสวนเสร็จสิ้น

5. อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รองหัวหน้าองค์การสืบสอบ สอบสวน มีหน้าที่ช่วยงานหัวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ และจะได้รับผิดชอบงานใดงานหนึ่งเฉพาะตามการมอบหมายของหัวหน้า ในกรณีที่หัวหน้าไม่อยู่ รองหัวหน้าผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รักษาการแทน

พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. รับและบันทึกการแจ้งความ การรายงานหรือการฟ้องร้องเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา
2. บันทึกคำให้การของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา พยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง
3. ชันสูตรสถานที่เกิดเหตุ ศพ ค้นเคหะสถาน ยานพาหนะ ค้นตัวบุคคล เก็บและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา
4. ค้นหา จับ พาตัว ผู้ต้องหาตามคำสั่งของศาลหรืออัยการ
5. ปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานการดำเนินงานต่อหัวหน้าองค์การสืบสอบ สอบสวน

6. อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามคำสั่งของหัวหน้าและตามที่บัญญัติในกฎหมาย

ในการทำหน้าที่ดังกล่าว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินไปในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจ

⁶³ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 24.

ก่อนที่จะมีการเปิดการสืบสวน สอบสวนคดีอาญาได้นั้นต้องมีสาเหตุดังนี้⁶⁴

1. มีคำฟ้องร้องหรือการแจ้งความของบุคคล หรือนิติบุคคลเกี่ยวกับการกระทำความผิด คำร้องหรือการแจ้งความนั้นให้ยื่นหรือแจ้งต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการ
2. มีการเข้ามอบตัวของผู้กระทำความผิด
3. พบเห็นร่องรอยของการกระทำความผิด โดยพนักงานสอบสวนหรืออัยการในเวลาพิจารณาคดี ถ้าศาลพบเห็นหลักฐานในการกระทำความผิดใหม่ ก็มีสิทธิเสนอให้เปิดการสืบสวนสอบสวนคดีดังกล่าว

การสืบสวน สอบสวนคดีอาญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ หากมีข้อมูลที่หนักแน่น ที่บ่งบอกถึงองค์ประกอบของการกระทำความผิด

เมื่อมีสาเหตุที่ทำให้มีการเปิดการสืบสวน สอบสวนแล้ว แต่ก่อนที่จะดำเนินการสืบสอบ สอบสวนคดีอาญานั้นต้องมีคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนดังจะได้กล่าวต่อไป⁶⁵

ในกรณีที่มีข้อมูลหนักแน่นเกี่ยวกับการกระทำความผิด หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน อัยการต้องออกคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนในเขตอำนาจของตน คำสั่งสืบสวน สอบสวนต้องกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ชื่อสกุล ตำแหน่งของผู้ออกคำสั่ง และพนักงานสอบสวน ข้อมูลในการเปิดการสืบสวน สอบสวน สถานการณ์การกระทำความผิดและข้อกฎหมายอาญา

ในกรณีที่หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน ออกคำสั่ง ต้องรายงานให้อัยการทราบอย่างเร่งด่วน

ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลหนักแน่นในการเปิดการสืบสวน สอบสวน หรือมีสาเหตุทำให้การดำเนินคดีอาญาตกไปนั้น หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน อัยการต้องออกคำสั่งไม่เปิดการสืบสวน สอบสวน พร้อมแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่ฟ้องร้องหรือแจ้งความนั้นทราบ

คำสั่งไม่เปิดการสืบสวน สอบสวนของเจ้าหน้าที่อัยการสืบสอบ สอบสวน คู่ความฝ่ายโจทก์และจำเลยสามารถอุทธรณ์ไปยังอัยการ คำสั่งไม่เปิดการสืบสวน สอบสวนของอัยการคู่ความฝ่ายโจทก์และจำเลยสามารถอุทธรณ์ไปยังอัยการชั้นที่สูงกว่าได้ภายในระยะเวลาเจ็ดวัน นับจากวันที่รับทราบคำสั่งนั้นเป็นต้นไป

⁶⁴ หมายความว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 36.

⁶⁵ หมายความว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 37.

นอกจากนั้นการใช้อำนาจเปิดสำนวนการสืบสวน สอบสวนของหัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน ยังต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบโดยอัยการ ตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา มาตรา 38 ได้กำหนดให้อัยการมีอำนาจตรวจสอบการเปิดการสืบสวน สอบสวน ซึ่งบัญญัติว่า⁶⁶

“อัยการมีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายในการเปิดการสืบสวน สอบสวน

ในกรณีที่หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน หากได้ออกคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวน โดยไม่มีข้อมูลหนักแน่นตามกฎหมาย ตามที่ได้บัญญัติในมาตรา 37 ของกฎหมายฉบับนี้ แล้วอัยการต้องออกคำสั่งยกเลิกและออกคำสั่งจำหน่ายคดี

ในกรณีที่หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน หากออกคำสั่งไม่เปิดการสืบสวน สอบสวน โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ อัยการต้องออกคำสั่งยกเลิกคำสั่งไม่เปิดการสืบสวน สอบสวนนั้น แล้วออกคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนด้วยตนเอง”

นอกจากที่พนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการในการสอบสวน สอบถามเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาและกฎหมายอื่น ๆ แล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้⁶⁷

(1) สรุปรูป และส่งคดีเด็กไปยังหน่วยใกล้เคียงชั้นบ้าน เพื่อแก้ไข ถ้าเห็นว่าเป็นการกระทำผิดในสถาน ลหุโทษ และโทษานุโทษ ที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามปีลงมา

(2) ไกล่เกลี่ยคดีในชั้นของตน ภายในกำหนด สามสิบวัน นับแต่ได้รับคำฟ้องจากคู่ความในคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ในที่สำนักงานตำบลหรือเทศบาล

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ก็ต้องดำเนินการสอบสวน สอบถามเด็กแล้วสรุปคดีส่งให้อัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้อง

(3) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวน สอบถามเด็ก และสรุปคดีเด็ก เพื่อส่งให้อัยการพิจารณาสั่งฟ้อง

⁶⁶ กฎหมายว่าด้วยการเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ค.ศ.2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 38.

⁶⁷ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 58.

(4) ติดตาม ตรวจสอบ แนะนำ และคุ้มครองบัญชีเด็กที่เป็นผู้ต้องหาหรือนักโทษ ที่อยู่กับความรับผิดชอบของตน

3.2.2.2 พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการในฐานะเป็นทนายของแผ่นดิน เพื่อวินิจฉัยคดีที่ตำรวจทำการสอบสวนมาแล้วอีกครั้งหนึ่งก่อนที่ผู้ต้องหาจะถูกฟ้องและถูกนำตัวไปส่งศาลพิจารณาลงโทษ อัยการจะทำหน้าที่ในการฟ้องคดีและเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาต่อศาล เพื่อให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้ที่ได้กระทำความผิดตามสมควร และเพื่อไม่ให้ลงโทษผู้ต้องหาหนักหรือเบาเกินไปและอีกในฐานะหนึ่งก็คือเป็นผู้รักษาฎของสังคม คือติดตามตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายขององค์กรในสังคม หากเห็นว่ามีกรกระทำผิดต่อกฎหมายอื่น อัยการก็จะเข้าไปทำการตรวจสอบและโต้แย้งเพื่อให้มีการแก้ไขหรือหากเห็นว่าเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายอาญา อัยการก็จะออกคำสั่งให้เริ่มต้นดำเนินคดีอาญาในทันที ซึ่งตามกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ได้มีการแบ่งแยกชั้นสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกัน⁶⁸ ฉะนั้น กระบวนการสอบสวนและฟ้องร้องจึงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของอัยการดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามกฎหมายขององค์กรสืบสวน สอบสวน ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายดังนี้⁶⁹

- (1) ฟ้องร้อง เปิดการสืบสวนสอบสวน และสั่งฟ้องผู้กระทำผิดใช้มาตรการเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดรอดพ้นจากการดำเนินคดี
- (2) ตรวจสอบการเคารพระเบียบการดำเนินการสืบสวนสอบสวน
- (3) ตรวจสอบเพื่อไม่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดถูกจับโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
- (4) ตรวจสอบเคร่งครัดเพื่อไม่ให้ผู้บริสุทธิ์ถูกลงโทษ
- (5) เรียกสำนวน เอกสารและข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำผิดจากองค์กรสืบสวนสอบสวนเพื่อทำการตรวจสอบ

⁶⁸ สัมภาษณ์ สมลิต จันทะจักร, อดีตรัฐมนตรีช่วยกระทรวงยุติธรรม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองอัยการสูงสุด แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 3 กรกฎาคม 2551.

⁶⁹ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ลาว, มาตรา 73.

(6) เข้าร่วมการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา และในกรณีที่เป็น
สามารถทำการสืบสวนสอบสวนด้วยตนเองก็ได้

(7) ยกเลิกคำสั่งของหัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวนที่ไม่
ถูกต้องตามกฎหมาย

(8) ให้คำแนะนำเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับการสืบสวน
สอบสวนคดีอาญา ค้นหาตัวผู้กระทำความผิด ให้ความการกระทำผิด ใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัย

(9) ออกคำสั่งเอาตัว จับ ชัง ค้นเคหะสถาน และคำสั่งปล่อยตัว
ชั่วคราว

(10) ขยายระยะเวลาการสืบสวนสอบสวน และระยะเวลาการชัง
ชั่วคราว ตามที่บัญญัติในกฎหมาย

(11) ส่งสำนวนคดีคืนให้พนักงานสอบสวน พร้อมให้คำแนะนำ
เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม

(12) สั่งให้พนักงานสอบสวนที่ได้ละเมิดกฎหมายในขณะที่
ดำเนินคดีให้ยุติการสืบสวนสอบสวน พร้อมทั้งดำเนินคดีหากพบว่าการละเมิดนั้นเป็นการกระทำผิด
อาญา

(13) การชะลอการดำเนินคดี หรือจำหน่ายคดี ตามสาเหตุที่
บัญญัติในมาตรา 69 และ 71 ของกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004

(14) อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้บัญญัติในกฎหมาย

ในการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กของอัยการ นอกจากจะต้องปฏิบัติสิทธิและ
หน้าที่ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว
ยังต้องปฏิบัติสิทธิและหน้าที่ดังนี้⁷⁰

(1) วางมาตรการ ในเขตอำนาจของตน เพื่อปกป้องสิทธิและ
ผลประโยชน์ของเด็ก

(2) พิจารณาส่งคดีให้หน่วยไกล่เกลี่ยคดีเด็กชั้นบ้านเป็นผู้
พิจารณา

(3) พิจารณาคดีด้วยการไกล่เกลี่ยว ถ้าไม่สำเร็จจึงส่งฟ้องต่อ
ศาลเด็ก

⁷⁰ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 66.

(4) พิจารณาออกคำสั่งจับตัว ชังชั่วครว ในกรณีที่เป็นและ การกระทำผิดที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกแต่ สามปีขึ้นไป

(5) พิจารณาออกคำสั่งปล่อยตัวชั่วครว

เพื่อรับประกันการปฏิบัติสิทธิและหน้าที่ของอัยการดังที่กล่าวมานั้น อัยการสูงสุดอาจจะจัดตั้งหน่วยงานในการดำเนินคดีสำหรับเด็กเฉพาะ

ในการดำเนินคดีเด็กของอัยการต้องดำเนินไปอย่างไม่ชักช้า ซึ่งอัยการต้อง ค้นคว้า และพิจารณาคดีที่ได้รับจากองค์การสืบสวน สอบสวนภายในกำหนดสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับ สำนวนคดีเป็นต้นไป และต้องมีความเห็นดังนี้⁷¹

(1) ส่งสำนวนคดีคืนให้องค์การสืบสวน สอบสวน เพื่อสืบสวน สอบถามเพิ่มเติม

(2) สั่งฟ้องต่อศาลเด็ก

ในกรณีอัยการทำการไกล่เกลี่ยคดีเด็ก ต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่ได้รับสำนวนคดีเป็นต้นไป

3.2.2.3 ศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด

ในหมวดที่ 8 ของกฎหมายปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กได้กำหนดให้ มีศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด เพื่อรับประกันสิทธิและการปฏิบัติต่อเด็กให้เป็นไปตามกระบวนการ ยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่กระทำผิด และต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุก ต้องส่งเข้าศูนย์ ดังกล่าว

ศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด มีสิทธิและหน้าที่ดังนี้⁷²

1. ศึกษาอบรมแนวความคิด คุณสมบัติ การศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพ และ ให้การบริการอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เพื่อช่วยให้เด็กเป็นคนดี และสามารถกลับคืน เข้าสู่สังคม

2. จัดตั้งการทำงานตามความเหมาะสมกับอายุเด็ก

3. พัวพัน รวมมือและประสานงานสมทบกับองค์การจั้งตั้งต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

⁷¹ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 67.

⁷² กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส ป ป ลาว, มาตรา 74.

4. ปฏิบัติสิทธิและหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับบัญญัติไว้ในกฎหมาย
การจ้ดตั้งและการปฏิบัติของศูนย์ฝึกอบรมสำหรับเด็กกระทำผิด ได้รับบัญญัติ

ไว้ในระเบียบเฉพาะ

3.2.3 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำคามผิดอาญาตาม
กฎหมายต่างประเทศ

ในการศึกษาของกรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายต่างประเทศ
นั้นจะศึกษาแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่นตามลำดับ

3.2.3.1 องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำคามผิด
อาญาตามแนวทางของสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาแบ่งการปกครองเป็นมลรัฐ นอกจากกฎหมายของสหพันธรัฐ
(Federal Law) แล้ว ในแต่ละมลรัฐได้กำหนดกฎหมายของมลรัฐ (State Law) อันมีความแตกต่างกัน
ไว้ด้วย

ดังนั้น การศึกษาแนวทางในบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิ
เด็กที่กระทำคามผิดอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานี้ จะศึกษาในบางมลรัฐเท่านั้นโดยเน้นแนวทาง
มลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ซึ่งไม่ใช่แนวทางของสหรัฐอเมริกาทั้งหมด

1. ตำรวจ

ในสหรัฐอเมริกา ตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่เบื้องต้นในการดูแลเด็กที่
กระทำผิด ตำรวจมีอำนาจสืบคดีหรือกักขังเด็ก แต่ไม่มีอำนาจระงับคดีได้ ซึ่งปกติจะมีตำรวจที่ได้รับ
การฝึกให้จับกุมและสอบสวนคดีเด็กโดยเฉพาะ เมื่อจับกุมเด็กแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจมีทางเลือก 5
ทาง⁷³

ประการแรก คือ สอบถามเด็กแล้วมอบตัวให้ชุมชน

⁷³ วิชา มหาคุณ, "รายงานการเดินทางไปประชุม และศึกษาดูงานด้านกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็ก
และเยาวชน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา," คูลพาน เล่มที่ 3, ปีที่ 43, (กรกฎาคม – กันยายน 2539): หน้า 150.

ประการที่สอง คือ ส่งตัวเด็กให้แก่กรมบริการเยาวชน (Department of Youth Services) ซึ่งมีอยู่ในทุกมลรัฐและตามเมืองต่าง ๆ หรือส่งให้หน่วยดูแลทางจิต หรือองค์การทางสังคมสังเคราะห์

ประการที่สาม คือ หากเด็กมีความประพฤติเสียหายอาจนำตัวมาสถานีตำรวจและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ถ้าเห็นว่าจำเป็นก็นำตัวไปดูแลจนกระทั่งปล่อยตัวไป โดยตำรวจเป็นผู้กำกับดูแล

ประการที่สี่ คือ หากกรณีร้ายแรงก็ต้องส่งตัวเด็กไปยังศาลคดีเด็ก และเยาวชนเป็นการนำเด็กเข้าสู่ระบบของศาล และ

ประการสุดท้าย คือ กรณีส่งตัวไปศาลโดยให้มีการควบคุมไว้ที่สถานควบคุม (detention facilities) ซึ่งท้องที่บางแห่งที่ไม่มีสถานควบคุม จึงต้องควบคุมไว้ที่เรือนจำ (county jail) หรือสถานีตำรวจ อย่างไรก็ตาม วิธีนี้เป็นวิธีสุดท้ายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2. พนักงานแรกรับ

พนักงานแรกรับเป็นประเภทหนึ่งของพนักงานคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกา โดยส่วนมากจะแบ่งพนักงานคุมประพฤติเป็น 4 ประเภท คือ⁷⁴

(1) พนักงานแรกรับ เรียกว่า intake officer บางมลรัฐก็ใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น intake worker, receiving officer

(2) พนักงานสืบเสาะข้อเท็จจริง เรียกว่า court investigator หรือ probation officer ระหว่างที่เด็กอยู่ในสถานแรกรับ พนักงานคุมประพฤติประเภทนี้มีหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริง ทำการสืบประวัติ สิ่งแวดล้อมและรายละเอียดต่าง ๆ และสาเหตุการกระทำผิด เพื่อจัดทำรายงานข้อเท็จจริง (social study) เสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว โดยทำเป็นคำร้อง

⁷⁴ บุญเพาะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์, หน้า 79.

(petition) และถ้าศาลเห็นสมควร จะให้มีการตรวจร่างกายและจิตใจโดยแพทย์และจิตแพทย์ด้วย โดยศาลจะนำรายงานข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติรวมถึงการตรวจร่างกายและจิตใจ มาประกอบสำนวนการสอบสวนของตำรวจด้วย

(3) พนักงานสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีที่เด็กหรือเยาวชน ปฏิเสธข้อกล่าวหา เรียกว่า court hearing officer หรือ court officer

(4) พนักงานควบคุมและสอดส่องความประพฤติ เรียกว่า filed probation officer หรือ probation counselor

ในมลรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่ให้บริการเชื่อมต่อ (Intake Service) ของศาลคล้ายกับสถานพินิจของไทย แต่มีภาระหน้าที่และอำนาจมากในการพิจารณาให้เด็ก ออกจากระบบศาล เช่น พิจารณาร่วมกับตำรวจและพนักงานอัยการที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีสำหรับเด็กที่เห็นว่าไม่ได้กระทำความผิด หรือในคดีที่กระทำผิดต่อรัฐบัญญัติซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อย ก็ใช้วิธีการตักเตือนแล้วปล่อยตัวไป หรือดำเนินการให้เยาวชนได้รับการปล่อยตัว โดยให้ยอมรับเงื่อนไขต่อศาลว่าจะไม่ก่อเหตุ ภายใต้การดูแลของอาสาสมัคร หรือพนักงานคุมประพฤติ ถ้าก่อเหตุจะถูกดำเนินคดีโดยไม่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ เรียกว่าการออกคำสั่งด้วยความยินยอม (consent decree)⁷⁵

ในมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ก็มีหน่วยงานที่ให้บริการเชื่อมต่อของศาล เช่นกัน โดยพนักงานแรกเริ่มมีทั้งอำนาจและหน้าที่อย่างกว้างขวาง และทำงานตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมงหน้าที่โดยทั่วไป พนักงานแรกเริ่มจะสอบสวนเด็กและสอบสวนบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก⁷⁶ ซึ่งควรสอบสวนเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องทุกข์เท่านั้น และไม่ควรรจะสอบถามข้อมูลอื่นอีก เว้นแต่ พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็กผู้กระทำความผิดจะให้ความยินยอม ในเรื่องการร้องทุกข์ พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็ก

⁷⁵ วิชา มหาคุณ, ศาลเยาวชนตามแนวความคิดสากล, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชน และครอบครัวศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2541), หน้า 150 – 151.

⁷⁶ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.067.

ควรมีสติที่จะปฏิเสธในการให้ความร่วมมือในการสอบสวน เมื่อมีการรับตัวเข้ามา และพนักงานแรก
รับไม่ควรมีสิทธิบังคับบุคคลดังกล่าว และในการสอบสวนนั้นพนักงานแรกควรจะอธิบายให้เข้าใจว่า
การสัมภาษณ์ต้องเป็นไปโดยสมัครใจ และเรื่องที่ได้รับการร้องทุกข์ควรจะได้รับการเสนอต่อพนักงาน
อัยการ และครอบครัวมีสิทธิที่จะไม่พูดอะไรเช่นกัน⁷⁷

3. พนักงานอัยการ

โดยทั่วไป ในสหรัฐอเมริกา ผู้ต้องหาจะถูกดำเนินคดีโดยรัฐ
พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนและฟ้องร้องก่อนนำคดีสู่การพิจารณาของศาล
พนักงานอัยการจะร่วมสอบสวนคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการเป็นองค์กรที่มีอำนาจ
มากในสหรัฐอเมริกา แม้ว่าเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นตำรวจเป็นผู้ที่เริ่มสอบสวน มี
อำนาจจับกุมและค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ก็ตาม แต่พนักงานอัยการก็สามารถเริ่มสอบสวน
คดีอาญาและให้ตำรวจดำเนินการสอบสวนคดีต่อไปหรือดำเนินการสอบสวนด้วยตนเองก็ได้ เช่น กรณี
ตำรวจถูกกล่าวหาว่ารับสินบน และไม่ยอมดำเนินการสอบสวน⁷⁸

พนักงานอัยการท้องถิ่น (District Attorney) ของมลรัฐวิสคอนซิน
(Wisconsin) เป็นผู้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อดำเนินคดีต่อไป หรือพนักงานอัยการอาจพิจารณา
ปิดคดี หรือส่งเรื่องกลับคืนไปให้พนักงานแรกรับ หรือส่งเรื่องไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการ
สอบสวนก็ได้⁷⁹ ในสหรัฐอเมริกาพนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นอาจเรียกชื่อ
แตกต่างกันไป เช่น ในมลรัฐออริโซน่า (Arizona) เรียกว่า Court Attorney มลรัฐโคโลราโด (Colorado)
เรียกว่า Prosecutor Attorney มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) เรียกว่า State's Attorney มลรัฐฟลอริดา

⁷⁷ จอห์น. พี. เคนนี, แคน จี. เพอร์สท, โคนเนล อี. ฟูลเลอร์, โรเบิร์ต เจ. แบร์รี่, ตำรวจกับการทำงานที่
เกี่ยวกับเยาวชนและการบริหารงานยุติธรรมต่อเยาวชน. แปลโดย พันตำรวจโทสิริโรจน์ สิทธิชาญบัญชา, พิมพ์ครั้งที่
1 (นครปฐม : สำนักพิมพ์โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราม, 2537), หน้า 160.

⁷⁸ อรุณ กระจำแสง, "บทบาทของอัยการในการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษาเปรียบเทียบเยอรมัน
สหรัฐอเมริกา และไทย," วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 20, ฉบับที่ 3 (กันยายน 2533): หน้า 60 – 61.

⁷⁹ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.25.

(Florida) เรียกว่า Court Prosecutor กรณีเด็กปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือมีข้อยุ่งยากเกี่ยวกับกฎหมาย พนักงานคุมประพฤติประจำศาล (Court Hearing Officer) จะทำหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงโดยปรึกษา ข้อกฎหมายกับพนักงานอัยการประจำศาลด้วย⁸⁰

3.2.1.2 องค์การที่มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กที่กระทำความผิด อาญาตามแนวทางของประเทศญี่ปุ่น

1. ตำรวจ

ในญี่ปุ่น กฎหมายที่ใช้กับตำรวจญี่ปุ่น คือ The Police Law มีขึ้น ในปี ค.ศ.1945 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) และความอิสระของท้องถิ่น (Local Autonomy) จุดประสงค์เพื่อจัดการโครงสร้างตำรวจให้มีประสิทธิภาพในพื้นที่ฐานของประชาธิปไตย โครงสร้างของตำรวจประกอบด้วย⁸¹

(1) The National Police เป็นหน่วยงานที่ดูแลระดับประเทศ

(2) The Prefectural Police เป็นหน่วยงานที่ดูแลระดับเขต

ปกครอง

จุดเด่นอีกประการของตำรวจญี่ปุ่น คือ ระบบ Koban (Koban System) วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นปลอดภัยและสงบสุข มีการติดต่อประจำวัน ระหว่างผู้ที่อาศัยในพื้นที่นั้นกับตำรวจ ระบบนี้ใช้กันในเยอรมันและสิงคโปร์ด้วย⁸²

กระบวนการสอบสวนเด็กของตำรวจจะถูกดำเนินการตามความ เชื่อของการมุ่งพัฒนาเด็ก (the spirit of contributing to the sound development of juveniles) และ

⁸⁰ บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์. หน้า 74 – 75.

⁸¹ <<http://www/ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascli/wfbcjjap.txt>>

⁸² <<http://usip.org/jpeducation/JuvenileDelinquency.htm>>

ครอบคลุมถึงบุคลิกภาพความประพฤติ บ้านที่ภูมิลำเนา การศึกษา ภูมิลำเนาครอบครัว เพื่อน หรือผู้ร่วมกระทำผิด รวมทั้งข้อเท็จจริง สาเหตุและแรงจูงใจในการกระทำผิด⁸³

2. พนักงานอัยการ

ในญี่ปุ่น พนักงานอัยการมีบทบาทอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมและดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ในกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาและฟ้องร้อง ในญี่ปุ่น เอกชนไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเอง⁸⁴

การสอบสวนคดีเด็ก พนักงานอัยการต้องพบพยานและตรวจสอบพยานหลักฐานที่ตำรวจส่งมาให้อีกครั้งอย่างละเอียด และอำนาจสำคัญอีกประการ คือ พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ควบคุมตัว (detention) หากมีสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (unavoidable circumstances)⁸⁵

3.3 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็ก

เด็กเป็นอนาคตของสังคม หากเด็กได้รับการอบรมที่ดีย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เด็กยังขาดประสบการณ์ชีวิตและความรู้สึกรับผิดชอบยังไม่สมบูรณ์เท่ากับผู้ใหญ่ ถูกชักจูงและเอาเปรียบจากผู้ใหญ่ได้ง่าย ฉะนั้นจึงมีการให้ความคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ ไว้เป็นพิเศษมากกว่าผู้ใหญ่ โดยในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาดังหลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กตามกฎหมายของประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และต่างประเทศตามลำดับ

⁸³ Junsuke Yamagushi, "Role of the Police in Juvenile Justice in Japan," <[http://www.unafet.or.jp/english/pdf/PDF kenya/session2.pdf](http://www.unafet.or.jp/english/pdf/PDF%20kenya/session2.pdf)>

⁸⁴ Yasuhiro Tanabe, "Role of the Public Prosecutors in Juvenile Justice in Japan," <[http://www/unafei.or.jp/english/pdf/PDF Kenya/session2.pdf](http://www/unafei.or.jp/english/pdf/PDF%20Kenya/session2.pdf)>

⁸⁵ The Juvenile Law – Article 43.

3.3.1 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กในประเทศไทย

กฎหมายให้ความคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก ทำให้การดำเนินคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ โดยมีหลักการว่าเด็กควรได้รับการดูแลด้วยความเมตตา และได้รับการแก้ไขมากกว่าลงโทษจำคุก⁸⁶

1. ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 39 วรรคสอง กำหนดว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 40 2. ข) (2) ที่ประกันว่า เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าหรือตั้งข้อหาว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุด จะได้รับหลักประกัน คือ ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

หลักประกันนี้มีใช้หลักประกันสำหรับเด็กโดยตรง หลักนี้ใช้กับผู้ต้องหาทั้งที่เป็นเด็ก และเป็นผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งเป็นหลักสากลที่ยอมรับกันทั่วโลก

2. ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 39 วรรคแรก กำหนดว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้" และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคแรก กำหนดว่า "บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย" และมาตรา 3 วรรคแรก กำหนดว่า "ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด แตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใดเว้นแต่คดีถึงที่สุดแล้ว แต่ในกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้ว...." ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กข้อ 40 2. ก) กำหนดว่า "ไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

⁸⁶ ณรงค์ ใจหาญ, "การถามปากคำเด็กในคดีอาญา:หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ," หน้า 359.

หลักประกันนี้มีใช้หลักประกันสำหรับเด็กโดยตรงเช่นกัน และใช้กับผู้ต้องหา ทั้งที่เป็นเด็กและเป็นผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนี้ใช้กันทั่วโลก

3. การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดทางอาญาได้

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40 3. ก) กำหนดว่า รัฐภาคีต้องกำหนดอายุขั้นต่ำซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายได้ ตามหลักกฎหมายอาญาของไทยได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดอาญาได้ไว้ ดังนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 วางหลักว่า “เด็กอายุยังไม่เกิน 10 ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ” และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 4 ให้ความหมายคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

กรณีที่นิยามของคำว่า “เด็ก” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มิได้รวมถึงเด็กอายุไม่เกิน 7 ปีบริบูรณ์ไว้ด้วยนั้นน่าจะเนื่องมาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 ตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่สามารถรับผิดทางอาญาได้ นอกจากนี้ศาลใช้วิธีการสำหรับเด็กไม่ได้ด้วย แต่เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี ถึง 14 ปี ศาลอาจใช้วิธีการสำหรับเด็กได้

4. การจัดหาล่าม

ในชั้นสอบสวน หากผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 13 พนักงานสอบสวนต้องจัดหาล่ามให้โดยไม่ชักช้า ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40(6) “ให้จัดหาล่ามคอยช่วยเหลือเด็กกรณีไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาที่ใช้ได้” รวมถึงกรณีผู้ต้องหาไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้โดยไม่มีล่ามภาษามือ พนักงานสอบสวนต้องจัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถามตอบหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

5. สิทธิมีที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวน

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 83 กำหนดว่า “ในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีจำเลยไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ เว้นแต่จำเลยนั้นไม่ต้องการ และศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก้คดีจะไม่แต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ก็ได้” โดยบัญญัติเฉพาะชั้นพิจารณาเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 ง) กำหนดว่า “เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน....” และข้อ 40 2. ข) (2) “เด็กทุกคนที่เป็น

ผู้ต้องหาหรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุด.....ฯลฯ.....จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการเตรียมตัวต่อสู้คดีของเด็ก" ในพระราชบัญญัติไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ตั้งที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวน มีเพียงชั้นพิจารณาเท่านั้น ส่วนสิทธิมีที่ปรึกษากฎหมายในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาเด็ก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้กรณีผู้ต้องหาที่เป็นเด็กไม่มีทนายความ ศาลต้องตั้งทนายความในชั้นสอบสวนให้ด้วย⁸⁷

6. สิทธิที่จะได้รับการควบคุมแยกต่างหากจากผู้ใหญ่

กรณีพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ จำต้องควบคุมเด็กไว้ก่อนส่งตัวไปสถานพินิจ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 54 วางหลักการว่าห้ามมิให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาปะปนกับผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ หลักประกันข้อนี้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 (ค) วัตถุประสงค์เพื่อมิให้เด็กรับรู้ และรับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่ไม่ดีจากผู้ใหญ่ และมีให้เด็กหรือเยาวชนถูกผู้ใหญ่รังแก

7. สิทธิที่เด็กหรือเยาวชนได้รับการปล่อยตัวหรือปล่อยชั่วคราว

ระหว่างสอบสวน เด็กหรือเยาวชนถูกส่งไปสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองรับไปดูแล หรือให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 50 ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 9 (1) ที่กำหนดว่า "รัฐภาคีจะประกันว่าเด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยขัดกับความประสงค์ของบิดามารดา เว้นแต่ ในกรณีที่หน่วยงานมีอำนาจ และต้องได้รับการทบทวนโดยศาล..." ความมุ่งหมายเพื่อมิให้เด็กต้องถูกแยกจากบิดามารดาในระหว่างสอบสวน

8. ห้ามใช้เครื่องพันธนาการเด็ก

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 49 ห้ามใช้เครื่องพันธนาการเด็กซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 (ค) "เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์...."

⁸⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย, มาตรา 134/1 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) 2547, ตามวรรคแรกบัญญัติว่า "..... ในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้".

และข้อ 40 (1) "รัฐภาคีพึงยอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือได้ว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาที่จะได้รับการปฏิบัติต่อลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรี และคุณค่าของเด็ก...." ซึ่งเป็นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

9. สิทธิในการแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กทราบ

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 50 เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องรีบแจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังบิดามารดาผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยโดยมิชักช้า อันสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 40 (ข) (2) "ให้รีบแจ้งข้อกล่าวหาทันที และโดยตรง และกรณีที่เหมาะสม โดยแจ้งข้อกล่าวหาผ่านทางบิดามารดาหรือผู้ปกครองในกรณีเหมาะสม...." การแจ้งการจับกุมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของเด็กเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

3.3.2 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กเหมือนนานาประเทศที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ซึ่งการดำเนินคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดต้องได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ โดยมีหลักการว่าเด็กควรได้รับการดูแลด้วยความเมตตา และได้รับการแก้ไขด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยมากกว่าลงโทษจำคุก⁸⁸

1. ข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาตรา 42 บัญญัติว่า "พลเมืองลาวมีสิทธิ โดยไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ทางด้านร่างกาย เกียรติศักดิ์ศรี และเคหะสถาน พลเมืองลาวจะไม่ถูกจับตัวหรือตรวจค้นเคหะสถานถ้าหากไม่มีคำสั่งของอัยการหรือศาล เว้นเสียแต่ในกรณีที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย"

⁸⁸ สัมภาษณ์ กิสิน ศรีพันธุ์งาม, อดีตรองอัยการสูงสุด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยกระทรวงยุติธรรม แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 3 กรกฎาคม 2551.

ตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา มาตรา 8 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า "ในคดีอาญา ก่อนมีคำพิพากษาของศาลว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น ต้องสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ และต้องปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างเหมาะสม"

หลักประกันนี้มีใช้หลักประกันสำหรับเด็กโดยตรง หลักนี้ใช้กับผู้ต้องหาทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งเป็นหลักสากลที่ยอมรับกันทั่วโลก

2. ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย

ตามกฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2005 มาตรา 3 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า "บุคคลผู้ใดหากได้กระทำผิดทางอาญาอยู่ในดินแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก็จะได้รับโทษตามกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้กำหนดโทษทางอาญา ..."

ตามกฎหมายอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2005 มาตรา 5 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า "กฎหมายใหม่ที่กำหนดการลงโทษเบากว่า หรือได้ลบล้างการทำความผิดทางอาญาที่กฎหมายเก่าได้กำหนดไว้แล้วนั้นจะมีผลย้อนหลัง"

กฎหมายใหม่ที่กำหนดการกระทำผิดใหม่ หรือการลงโทษหนักกว่าที่กฎหมายเก่าได้กำหนดไว้จะไม่มีผลย้อนหลัง"

หลักประกันนี้มีใช้หลักประกันสำหรับเด็กโดยตรงเช่นกัน และใช้กับผู้ต้องหาทั้งที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งเป็นหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังนี้ใช้กันทั่วโลก

3. การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดทางอาญาได้

ตามกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับโทษทางอาญาไว้ว่า การประพฤติของบุคคลที่ครบองค์ประกอบของการกระทำผิดทางอาญาจึงจะเป็นการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดอาญาก็เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบดังกล่าว และจะได้กล่าวต่อไปนี้

ตามกฎหมายอาญา มาตรา 7 วางหลักว่า การทำความผิดทางอาญาต้องมีครบ 4 องค์ประกอบดังนี้

- (1) องค์ประกอบทางด้านวัตถุประสงค์ของการกระทำผิด
- (2) องค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัยของการกระทำผิด
- (3) องค์ประกอบทางด้านอัตราวิสัยของการกระทำผิด
- (4) องค์ประกอบทางด้านเจตกรรมของการกระทำผิด

ใน 4 องค์ประกอบที่กล่าวมานั้น องค์ประกอบทางด้านเจ้ากรรมของการกระทำผิดได้วางหลักเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดชอบทางอาญาได้ ซึ่งมีความหมายว่า ผู้กระทำความผิดทางอาญานั้นต้องเป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ไม่เป็นคนบ้า และต้องมีอายุ 15 ปีขึ้นไป

3.3.3 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กตามกฎหมายของต่างประเทศ

ในการศึกษาแนวทางหลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กตามกฎหมายของต่างประเทศ โดยจะศึกษาตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

3.3.3.1 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ในสหรัฐอเมริกาแบ่งการปกครองเป็นมลรัฐ นอกจากกฎหมายของสหพันธรัฐ (Federal Law) แล้ว ในแต่ละมลรัฐได้กำหนดกฎหมายของมลรัฐ (State Law) อันมีความแตกต่างกันไว้ด้วย ดังนั้นจะศึกษาเกี่ยวกับหลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กในบางมลรัฐ ดังจะได้กล่าวต่อไป

ในสหรัฐอเมริกา มีคดีที่ถือเป็นการวางหลักเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่ตกเป็น ผู้ต้องหาไว้คือ In re gault 387 U.S. ; 87 S.Ct. 1428; L.Ed.2d 527 (1967) ทำให้ทราบว่าเด็กมี Due Process of Law คดีนี้ข้อเท็จจริงมีว่านาย Gerald Gault อายุประมาณ 15 ปี ถูกกล่าวว่่าก่อคดี โทรม์พท์ลามก ข้อหานี้หากจำเลยเป็นผู้ใหญ่จะมีโทษปรับไม่เกิน 50 เหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 2 เดือน แต่ศาลคดีเด็กของมลรัฐอริโซน่า (Arizona) ให้ส่งตัว Gault ไปรับการฝึกและอบรมจนบรรลุนิติ ภาวะและไม่ให้จำเลยมีทนายความแก้ต่าง และท้ายที่สุด ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาไม่เห็นด้วยกับ

คำพิพากษาของศาลคดีเด็กของมลรัฐ⁸⁹ โดยให้เหตุผลว่า Gault ไม่ได้ได้รับ Due Process of Law ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (5th Amendment of the U.S. Constitution ที่รับประกันว่าไม่มีใครรวมทั้งเด็กจะถูกตัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินโดยปราศจาก Due process of Law คำตัดสินนี้ทำให้มั่นใจว่าเด็กได้รับ Due Process ในศาลคดีเด็ก และแสดงถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กต้องมีเมื่ออยู่ในศาลคดีเด็ก จากคดีนี้ศาลได้วางหลักในเรื่องสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาไว้ทั้งชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา ชั้นสอบสวนให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา (right to notice of charges) สิทธิที่จะปรึกษา (right to counsel) สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ (privilege against self-incrimination and the right to remain silent) และในชั้นพิจารณาเด็กมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิที่จะถามค้าน (right to confront and cross-examine)⁹⁰

ตาม Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ได้กำหนดถึงสิทธิต่าง ๆ ซึ่งศาลวางหลักไว้ในคดี In re gault แก่เด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาด้วย นอกจากสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่ศาลได้วางหลักไว้ในคดี In re gault แล้ว ยังได้คุ้มครองสิทธิอื่น ๆ ด้วยโดยสิทธิในชั้นสอบสวนทั้งที่วางหลักจากคดี In re gault และสิทธิอื่น ๆ นอกจากสิทธิในคดี In re gault ที่สำคัญมีดังนี้

(1) สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหา (right to notice of charges)

สิทธิข้อนี้คำพิพากษาของคดี In re gault ได้รับรองไว้ เด็กและครอบครัวของเด็กต้องได้รับการบอกกล่าวว่าเขาถูกกล่าวหาในข้อหาใดก่อนเพื่อการเตรียมต่อสู้คดี การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นขั้นตอนก่อนการเริ่มสอบปากคำ อันเป็นคนละกรณีกับการแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือผู้ควบคุมเด็กตามกฎหมาย ในมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ตาม Juvenile

⁸⁹ จอห์น. พี. เคนนีย์, แคน จี. เพอร์สท, โคแนล อี.ฟูลเลอร์, โรเบิร์ต เจ. แบร์รี, ตำรวจกับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและการบริหารงานยุติธรรมต่อเยาวชน. แปลโดย พันตำรวจโทสิริโรจน์ สิทธิชาตัญญา, หน้า 25 – 28.

⁹⁰ <http://www.abanet.org/publiced/lawday/schools/lessons/handout_gault2.html>

Justice Code กำหนดให้เด็กและครอบครัวของเด็กที่เป็นผู้ต้องหาได้รับแจ้งให้ทราบถึงข้อกล่าวหาเช่นกัน โดยหากเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเด็กมิได้ปล่อยตัวเด็กไปทันที แต่เตรียมส่งตัวเด็กให้พนักงานแรกจับ เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเด็กต้องบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรถึงข้อเท็จจริงที่สนับสนุนเหตุผลของการจับกุมตัวเด็กและจะต้องให้สำเนาเอกสารดังกล่าวแก่เด็กและพนักงานแรกจับคนละชุด⁹¹

(2) สิทธิที่จะได้รับการปรึกษา (right to counsel)

เด็กจะได้รับการแจ้งว่าเรามีสิทธิที่จะปรึกษานายความ และหากเด็กไม่มีเงินจ้างทนายความ ศาลต้องแต่งตั้งให้เด็ก คำพิพากษาคดี In re gault ได้รับรองสิทธิข้อนี้ด้วย ใน Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ให้สิทธิเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาที่มีที่ปรึกษาได้โดยอาจร้องขอให้ศาลแต่งตั้งให้ตนได้ นอกจากนี้ เด็กที่อายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปอาจละสิทธิข้อนี้ได้โดยต้องรู้และสมัครใจ (knowingly and voluntarily)⁹²

(3) สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ (privilege against self-incrimination and the right to remain silent)

เด็กต้องได้รับแจ้งว่าเรามีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือให้การใด ๆ ที่อาจเป็นปฏิปักษ์กับตัวเอง สิทธินี้เป็นอีกสิทธิหนึ่งที่คำพิพากษาคดี In re gault ให้การรับรอง ซึ่งสิทธินี้ Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ได้ให้การรับรองไว้เช่นกัน⁹³

(4) สิทธิที่จะถูกควบคุมตัวแยกจากผู้ใหญ่

ในสหรัฐอเมริกากำหนดหลักการเกี่ยวกับการควบคุมตัวไว้ว่า เด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาจถูกควบคุมในสถานที่สำหรับเด็ก หรือสถานที่อื่นที่เหมาะสมตามที่อัยการสูงสุด (Attorney General) จะกำหนดเท่านั้น หากเป็นไปได้ควรควบคุมตัวเด็กในบ้านอุปถัมภ์

⁹¹ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.20 (3)

⁹² Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.23.

⁹³ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.20 (7) (a) and 938.243 (1)

(foster home) หรือสถานที่ในชุมชนหรือใกล้เคียงกับชุมชนที่เด็กเคยอาศัยอยู่ อัยการสูงสุดจะต้องไม่ควบคุมหรือจำกัดบริเวณเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในสถานที่ใด ๆ ที่เด็กจะสามารถพบปะติดต่อกับนักโทษหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ได้อย่างสม่ำเสมอ และหากเป็นไปได้ไม่ควรควบคุมตัวเด็กที่ถูกกล่าวหาพร้อมกับเด็กที่ถูกพิพากษาแล้วว่าได้กระทำความผิด เด็กที่อยู่ในความควบคุมจะต้องได้รับอาหาร ความอบอุ่น แสงสว่าง สุขอนามัย เตียงนอน เสื้อผ้า สันทนาการ การศึกษาและการรักษาพยาบาลที่จำเป็นต่อร่างกายและจิตใจ หรือการดูแลรักษาอื่น ๆ อย่างเพียงพอ⁹⁴

ใน Juvenile Justice Code ของมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ให้เป็นอำนาจของพนักงานแรกจับเป็นผู้กำหนดสถานที่ในการควบคุมตัวเด็ก และความเข้มงวดที่แตกต่างกัน อาจเป็นบ้านของเด็กเองภายใต้ความดูแลของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือบ้านอุปถัมภ์ (foster home) หรือสถานที่ที่ต้องอยู่ในห้องที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ที่ถูกกักขังไว้เรือนจำ (county jail) โดยต้องอยู่ในห้องที่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่ที่ถูกกักขังไว้⁹⁵

(5) สิทธิที่เด็กจะได้กับไปอยู่กับบิดามารดา

ในหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เช่น ในมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ห้ามใช้วิธีการประกันตัวสำหรับเด็ก เนื่องจากถือตามหลักว่าเด็กต้องได้รับการปล่อยตัว

⁹⁴ แปลความจาก United States Code Title 18 Chapter 403 Section 5035 Detention prior to disposition – “A juvenile alleged to be delinquent may be detained only in a juvenile facility or such other suitable place as the Attorney General may designate. Whenever possible, detention shall be in a foster home or community based facility located in or near his home community. The Attorney General shall not cause any juvenile alleged to be delinquent to be detained or confined in any institution in which the juvenile has regular contact with adult persons convicted of a crime or awaiting trial on criminal charges. In so far as possible, alleged delinquents shall be kept separate from adjudicated delinquents. Every juvenile in custody shall be provided with adequate food, heat, light, sanitary facilities, bedding, clothing, recreation, education, and medical care, including necessary psychiatric, psychological, or other care and treatment.”

⁹⁵ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.207, 938.208, 938.209

โดยมอบให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กอย่างรวดเร็วทันทีที่เป็นไปได้⁹⁶ แต่บางมลรัฐ เช่น มลรัฐโคโลราโด (Colorado) ก็ยอมให้นำวิธีการประกันตัวมาใช้กับเด็ก⁹⁷ เพราะกฎหมายคดีเด็กของมลรัฐเหล่านั้นมีข้อจำกัดไม่ให้ความคุ้มครองเด็กไว้ในระหว่างรอการพิจารณาคดี⁹⁸

(6) การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดชอบทางอาญาได้

ในสหรัฐอเมริกา มีการตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่รับผิดชอบทางอาญาได้แตกต่างกันไปตามกฎหมายในแต่ละมลรัฐจะกำหนด ซึ่งมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) กำหนดไว้ที่ 10 ปี⁹⁹

3.3.3.2 หลักประกันทั่วไปในชั้นสอบสวนสำหรับผู้ต้องหาเด็กในประเทศญี่ปุ่น

การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในญี่ปุ่นก็ได้รับการรับรองไว้เป็นพิเศษว่าผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่เช่นกัน เนื้อหาการคุ้มครองโดยสาระสำคัญทั่วไปคล้ายกับประเทศอื่น แต่ญี่ปุ่นมีความแตกต่างในเรื่องห้ามนำเสนหรือเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ที่จะบ่งบอกตัวเด็กได้ ซึ่งแม้ไม่มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืน แต่ทว่าสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แม้ในช่วงหลังจากเกิดคดี Kobe Case สื่อมวลชนจะเริ่มไม่เคร่งครัดเท่าเดิม และศาลจะผ่อนผันมากกว่าเดิม อีกทั้งยังไม่มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืนก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นละเมิดสิทธิเด็กในเรื่องนี้เป็นการทั่วไปนัก

สิทธิที่ The Juvenile Law ให้การรับรอง มีดังนี้

(1) การตั้งเกณฑ์อายุเด็กที่มีความรับผิดชอบทางอาญาได้

⁹⁶ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.20 (2) (ga) and (7) (b).

⁹⁷ http://www.cssd11.k12.co.us/springcreek/about/us/dvc_colorado_juvenile_justice_system_overviews.htm และดูนุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์. หน้า 74.

⁹⁸ วิชามหาคุณ, ศาลเยาวชนตามแนวความคิดสากล. หน้า 150.

⁹⁹ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.12.

ตาม The Penal Code ของญี่ปุ่น เด็กอายุน้อยที่สุดที่จะมีความรับผิดชอบอาญาได้คือ อายุ 14 ปี¹⁰⁰

(2) สิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ และไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง ตาม The Juvenile Law เด็กที่ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ และมีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง เช่นเดียวกับสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่¹⁰¹

(3) การควบคุมแยกจากผู้ใหญ่และเด็กอื่น ๆ ระหว่างชั้นสอบสวน หากมิได้ปล่อยตัวไป แต่ถูกควบคุมตัวในระหว่างนั้น เด็กต้องถูกแยกจากการควบคุมตัวร่วมกับผู้ใหญ่ จุดประสงค์เพื่อมิให้เกิดการเลียนแบบผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้แล้ว เด็กก็จะไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกับผู้ต้องหาเด็กคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อไม่ให้ติดต่อกัน¹⁰² ในประเด็นนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าเกี่ยวกับพยานหลักฐานหรือรูปคดี

(4) สิทธิในการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่อาจบ่งชี้ถึงเด็ก ในญี่ปุ่น ห้ามสื่อมวลชนนำเสนอรูปภาพ ชื่อ อายุ ที่อยู่ หรือข้อมูลอื่นที่อาจนำไปสู่การระบุตัวเด็กได้¹⁰³ วัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และเข้าสู่สังคมได้โดยไม่ถูกสังคมรังเกียจหรือรื้อฟื้นเรื่องในอดีตมาตอกย้ำเด็ก รวมถึงในชั้นพิจารณาด้วย และกฎหมายยังกำหนดให้ชั้นพิจารณาเป็นการลับ โดยบรรยากาศก็ต้องเป็นไปด้วยความละมุนละม่อมและอบอุ่น¹⁰⁴

(5) สิทธิมีผู้อยู่ด้วยระหว่างสอบสวน

¹⁰⁰ Supra note 42.

¹⁰¹ <<http://www/perry-hs.pac.odacdc.ca/cdu/StudPar/StudParPDFs/JuyJustjces.pdf>>

¹⁰² The Juvenile Law – Article 49.

¹⁰³ The Juvenile Law – Article 61.

¹⁰⁴ The Juvenile Law – Article 22.

ระหว่างการสอบสวนเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาตาม The Juvenile Police Activity Principles ซึ่งใช้กันเป็นมาตรฐานในการสอบสวนเด็กของตำรวจญี่ปุ่นกำหนดไว้ใน Article 9 Section 3 ว่า โดยหลักแล้วการสอบสวนเด็กต้องกระทำต่อหน้าผู้ปกครอง (guardian)¹⁰⁵ ที่อยู่ด้วยกับเด็กหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสม (“Except in cases where there is no alternative, these shall be in the presence of guardian who has accompanied the juvenile or of another person deemed appropriate.”¹⁰⁶)

3.4 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็ก

การสอบสวนคดีอาญาเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่สำคัญยิ่ง เมื่อเกิดการกระทำผิดอาญาขึ้นแล้ว ย่อมเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะสืบสวน จับกุม ควบคุม ตรวจค้น ยึดสิ่งของ ปลดปล่อยชั่วคราว ขออำนาจศาลในการออกหมายขังผู้ต้องหา แต่สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดนั้น นอกจากจะได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติดังเช่นกับผู้ต้องหาคดีอาญาที่เป็นผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังได้รับการพิจารณาและการคุ้มครองเป็นพิเศษ โดยใช้หลักการปฏิบัติและวิธีพิจารณาคดีแตกต่างไปจากวิธีการที่ใช้กับผู้ใหญ่กระทำผิด กล่าวคือคดีอาญาที่ผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำผิด การสอบสวนดำเนินคดีจะมุ่งไปในทางค้นหาพยานหลักฐาน เพื่อนำมายืนยันสำหรับลงโทษผู้กระทำผิด แต่คดีอาญาที่เด็กเป็นผู้กระทำผิด จะใช้วิธีการมุ่งไปในทางค้นหามูลเหตุที่ทำให้เด็กกระทำผิด และดำเนินการแก้ไขมูลเหตุ นั้นเสีย ฉะนั้น ด้วยเหตุผลของวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งแก้ไขเยียวยาดังกล่าวมานี้เอง จึงจำเป็นต้องแยกวิธีการปฏิบัติต่อเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาให้แตกต่างจากวิธีการปฏิบัติที่ใช้กับผู้ใหญ่ที่เป็นต้องหาในคดีอาญา เนื่องจากเด็กสมควรที่จะได้รับการดูแลและเอาใจใส่มากกว่าผู้ใหญ่ในทุก ๆ ด้าน รวมถึงกรณีเด็กตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และต้องเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก โดยในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงการปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กตามกฎหมายของประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และต่างประเทศตามลำดับ

¹⁰⁵ แปลความจาก The Juvenile Law – Article 2.

¹⁰⁶ Tomoki Ikenaga, “Reconsideration of Japan’s Revised Juvenile Act, and Considerations Regarding Juvenile Justice Reform,” <<http://repositories.cdlib.org/csis/fwp/27/>>

3.4.1 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กในประเทศไทย

การดำเนินคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กและเยาวชนนั้นมีความแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาของผู้ใหญ่ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อแก้ไขขัดเกลาความประพฤติและการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือพลังพลัดไปของเด็กและเยาวชนนั้นให้สามารถกลับตนเป็นคนดีของสังคมและบ้านเมืองได้มากกว่าที่จะลงโทษเพื่อให้เช็ดหลาบอย่างผู้ใหญ่ ฉะนั้นขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชนต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 บัญญัติไว้ แต่ถ้าบางกรณีมิได้บัญญัติไว้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 6 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้¹⁰⁷

ในส่วนของกระบวนการสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเทศไทย ไม่ว่าจะเด็กนั้นจะอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา เป็นผู้เสียหาย หรือพยานก็ตาม เกี่ยวข้องโดยตรงกับกฎหมายสองฉบับคือ

- (1) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534
- (2) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542

แม้กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวจะได้กล่าวถึงการสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กไว้ด้วยกัน แต่โดยเนื้อหาสาระแล้วมิได้บัญญัติซ้ำซ้อนกัน กล่าวคือในส่วนที่เป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 นั้นได้กล่าวถึงกระบวนการขั้นตอนการสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น การคัดฟ้อง การฝากขัง เป็นต้น ส่วนพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542 เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงวิธีการสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น วิธีการถามปากคำเด็ก การจดบันทึกคำร้องทุกข์ และการถามคำให้การผู้ต้องหา เป็นต้น ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

¹⁰⁷ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว, หน้า 131.

ในการสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวควบคู่กันไปเสมอ

3.4.1.1 ขั้นตอนการสอบปากคำ

ในคดีที่ต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมหรือควบคุมเด็กหรือเยาวชนมีหน้าที่ ดังนี้

(1) การตรวจสอบอายุเด็กหรือเยาวชน เมื่อการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนมีความพิเศษจากการสอบสวนทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวนจึงต้องตรวจสอบเบื้องต้นว่าผู้ถูกจับกุมเป็นเด็กหรือเยาวชนหรือไม่¹⁰⁸

(2) แจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจโดยมิชักช้า

(3) แจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังบิดามารดา หรือผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็คนั้นอาศัยอยู่ด้วยโดยมิชักช้า

หลังจากที่พนักงานสอบสวนรับมอบเด็กหรือเยาวชนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมหรือควบคุม พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จแล้ว ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปสถานพินิจ ซึ่งการถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตรี พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามขั้นตอน และวิธีการพิเศษที่มีบุคคลจากสหวิชาชีพเข้ามาร่วมด้วย

สำหรับเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี แต่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสแล้ว แม้ประเด็นนี้ยังไม่มีคำพิพากษาฎีกา แต่ถือว่ารวมอยู่ในความหมายของ คำว่า "เยาวชน" ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว¹⁰⁹ จึงต้องใช้วิธีการสอบปากคำพิเศษนี้ด้วย

¹⁰⁸ ทนงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรรณพิไล พานุสังจะลักษณะ, คดีเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน (แพ่ง – อาญา), หน้า 16.

¹⁰⁹ โปรดดูความหมายที่หน้า 21 และสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาเคยนำประเด็นนี้มาออกเป็นข้อสอบเมื่อสมัยที่ 54 ปีการศึกษา 2544 ภาค 2 ซึ่งตามรศดำตอบของสำนักอบรมศึกษากฎหมายฯ

ขั้นตอนที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการในการถามปากคำผู้ต้องหาเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ทวิ)

- (1) ต้องมีการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว
- (2) ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหานั้น ผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปี ซึ่งไม่จำกัดว่าคดีมีอัตราโทษเท่าใด
- (3) ก่อนเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องสอบถามผู้ต้องหาก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีพนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหา

การสอบปากคำผู้ต้องหาเด็ก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตริ มีส่วนสำคัญ 3 ประการ คือ บุคคลที่เข้าร่วมการถามปากคำ การกำหนดสถานที่สอบปากคำเด็ก และการบันทึกภาพ และเสียงการถามปากคำ

- ก) บุคคลที่เข้าร่วมการถามปากคำ ประกอบด้วย
  1. พนักงานสอบสวน
  2. พนักงานอัยการ
  3. นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่

กำหนดในกฎกระทรวง¹¹⁰

สาเหตุที่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์อยู่ด้วย เนื่องจากต้องมีผู้ที่เข้าใจ และสามารถเลือกใช้คำถาม และรับฟังคำตอบของเด็กได้ดีกว่าพนักงานสอบสวน เพราะบุคคลดังกล่าวมีความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก¹¹¹

4. บุคคลที่เด็กร้องขอให้อยู่ด้วยในการถามปากคำ
- เหตุผลให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ด้วย เพื่อให้เด็กมีความอุ่นใจ และมีความผ่อนคลายมากขึ้น แม้ว่าจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ แต่ยังมีใช้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัวฯ ให้การคุ้มครองบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสด้วย.

¹¹⁰ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2543), "ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา" ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนที่ 85 ก ลงวันที่ 15 กันยายน 2543.

¹¹¹ ณรงค์ ใจหาญ, "การถามปากคำเด็กในคดีอาญา:หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ," หน้า 361.

บุคคลที่เด็กมีความเชื่อใจ และคุ้นเคย บุคคลในชั้นนี้เด็กต้องร้องขอเอง หากไม่ร้องขอถือว่าเด็กละสิทธินี้

5. หนายความ

สิทธินี้เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ต้องหาทุกคน ไม่ว่าจะ
เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม¹¹² เพื่อให้หนายความหรือบุคคลที่ตนไว้วางใจเป็นผู้สังเกตการณ์ว่าพนักงาน
สอบสวนดำเนินการสอบสวนสอดคล้องหรือขัดต่อหลักประกันสิทธิตามกฎหมายของผู้ต้องหา¹¹³ แต่
หนายความที่อยู่ร่วมในการสอบปากคำผู้ต้องหาไม่สามารถตอบคำถามแทนผู้ต้องหาหรือกระทำการ
ใด ๆ อันเป็นการขัดขวางการสอบปากคำของเจ้าพนักงาน¹¹⁴

อย่างไรก็ตาม หากหนายความพบว่าพนักงานสอบสวน
ดำเนินการสอบปากคำผู้ต้องหาโดยขัดกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือหลักประกัน
สิทธิของผู้ต้องหา หรือสิทธิเด็กหนายความควรทำบันทึกแนบไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อให้
ประกอบการซักค้านหรือโต้แย้งความน่าเชื่อถือของคำให้การ หรือแย้งว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วย
กฎหมาย จึงไม่อาจรับฟังได้ในชั้นพิจารณาต่อไป¹¹⁵

ในการแจ้งบุคคลจากสาขาวิชาชีพเข้าร่วมการสอบปากคำ
พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงาน
อัยการ หนายความ ซึ่งการแจ้งควรมีหลักฐานปรากฏชัด และอ้างอิงได้ โดยอาจส่งทางโทรสาร หรือ
ทางอื่นได้ และให้ลงประจำวันเป็นหลักฐาน

การแจ้งนักจิตวิทยาให้ประสานกับโรงพยาบาลสังกัดกระทรวง
สาธารณสุขได้ทุกแห่ง นักสังคมสงเคราะห์ ในกรุงเทพฯ ให้ประสานงานกับกองทุนคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
และสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านปญาไท หรือบ้านพักเด็กและครอบครัว ภายในสถานสงเคราะห์
เด็กหญิงบ้านราชวิถี กรมประชาสงเคราะห์ ในจังหวัดอื่นให้ประสานงานกับสำนักงาน
ประชาสงเคราะห์จังหวัด กรมประชาสงเคราะห์

¹¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 241 วรรค 2 บัญญัติว่า “ในชั้นสอบสวน
ผู้ต้องหาให้มีสิทธิให้หนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้”

¹¹³ ณรงค์ ใจหาญ, “การถามปากคำเด็กในคดีอาญา: หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ,” หน้า 363.

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน และข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับสภาหนายความ เรื่องแนวปฏิบัติกรณี
ผู้ต้องหาใช้สิทธิให้หนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ลงวันที่ 18 พ.ย. 2542 ข้อ
6, ข้อ 8, และข้อ 9.

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

ส่วนพนักงานอัยการ ในกรุงเทพฯ ให้ประสานงานกับศูนย์
อำนวยการคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด ส่วนในจังหวัดอื่นให้ประสานงานกับ
ศูนย์อำนวยการคุ้มครองเด็กในคดีอาญาประจำจังหวัด

ประการสุดท้าย การแจ้งทนายความ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่มี
ทนายความให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้โดยการแจ้งไปยังสภาทนายความ หรือ
ประธานสภาทนายความประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี¹¹⁶

เมื่อมีเหตุฉุกเฉินสมควร ผู้ต้องหาอาจคัดค้านทนายความที่รัฐ
จัดหาให้ ในกรณีที่มีการคัดค้าน ให้ผู้ต้องหาแจ้งพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้
และแจ้งต่อไปยังนายกสภาทนายความหรือประธานทนายความจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อเปลี่ยน
ทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามความเหมาะสม¹¹⁷

การนับอายุ 18 ปีตามมาตรา 134 ทวิ ของประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา มีข้อสังเกตว่า นับในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา ซึ่งเป็นคนละ
กรณีกับมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ที่บัญญัติว่า คดีอาญาที่มี
ข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนในวันที่กระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น
ฉะนั้นกรณีที่อาจเกิดขึ้นได้ คือ ในขณะที่กระทำความผิด ผู้ต้องหายังเป็นเด็กอยู่ แต่เมื่อผู้ต้องหาถูก
จับกุมเมื่ออายุเกินสิบแปดปีแล้ว แม้ว่าคดีนั้นจะต้องฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวก็ตาม แต่หาก
พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่จำเลยอายุเกิน 18 ปีแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสอบถามเรื่องทนายความก่อน
สอบปากคำผู้ต้องหา¹¹⁸

ข) การกำหนดสถานที่สอบปากคำ

พนักงานสอบสวนเป็นผู้กำหนดสถานที่ โดยปกติใช้สถานีตำรวจ
เป็นสถานที่สอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130)

การสอบปากคำเด็กในฐานะผู้ต้องหาต้องแยกเป็นส่วนสัดส่วน และ
เหมาะสมกับเด็กโดยแยกต่างหากจากห้องสอบสวนคดีทั่วไปของสถานีตำรวจ (ประมวลกฎหมายวิธี

¹¹⁶ <<http://www.police.go.th>>

¹¹⁷ กฎกระทรวง, "กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติจัดหาทนายความ
ให้กับผู้ต้องหาซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปีในชั้นพนักงานสอบสวน," 2544.

¹¹⁸ ทนงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรพนพิไล พานุสังจะลักษณะ, คดีเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน (แพ่ง -
อาญา), หน้า 112.

พิจารณาความอาญา มาตรา 124 วรรค 4) ควรแยกเด็ก นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ส่วนหนึ่ง ส่วนพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และทนายความอยู่อีกที่มีฝาหรือกระจกกันไม่ให้เห็นหน้ากัน นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ถามคำถามเด็ก ส่วนพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือทนายความ คอยสังเกตการณ์รับฟังคำถาม และคำตอบของเด็กและนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์¹¹⁹ บุคคลทั้งหมดควรปรึกษาให้เข้าใจคำถามก่อนเพื่อให้ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์วางแผนให้ได้ข้อเท็จจริงที่ต้องการ¹²⁰

อย่างไรก็ดี ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการ เข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกัน พนักงานสอบสวนอาจดำเนินการถามปากคำเด็กได้ โดยต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวมาอยู่ร่วมด้วย และพนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนักคนอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน แต่หากเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งได้หมดสิ้นไป พนักงานสอบสวนต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันต่อไป ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นเกี่ยวกับ "ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง" ไว้ด้วย¹²¹

ค) การบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ วรรค 4)

พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานไว้ และสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานต่อไป นอกจากนี้พนักงานสอบสวนต้องจัดทำบันทึกการสอบปากคำเข้าร่วมไว้ในสำนวนการสอบสวน

¹¹⁹ ณรงค์ ใจหาญ, "การถามปากคำเด็กในคดีอาญา:หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ," หน้า 363.

¹²⁰ Cathy Cobby, Child Abuse and The Law (London : Cavendish Publishing, 1995), pp.73-98 and John E.B. Mayers, Legal Issues in Child Abuse and Neglect Practice, (London : SAGE, Publication, 1998), Chapter 4 – 5, pp. 102-191 quoted in ณรงค์ ใจหาญ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 364.

¹²¹ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับถ้อยคำ ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง," ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

3.4.1.2 ขั้นตอนชั้นสถานพินิจ

หลังจากพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จสิ้น และส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังสถานพินิจ เด็กหรือเยาวชนอาจได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ โดยการร้องขอปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดขณะที่อยู่ในความควบคุมของสถานพินิจบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่สามารถยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อขอปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดได้ทันที ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องสั่งโดยพลัน ตามปกติผู้อำนวยการจะอนุญาตเป็นหลัก เว้นแต่มีเหตุผลพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคดีร้ายแรง และเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ผู้อำนวยการสถานพินิจอาจพิจารณาไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว¹²² หากเห็นว่าไม่สมควรปล่อย ผู้อำนวยการสถานพินิจต้องรีบส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งความเห็นไปให้อธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณี

คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวถือเป็นที่สุด ในกรณีมีคำสั่งไม่อนุญาตก็อาจยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวใหม่ได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 50)

ตามปกติผู้อำนวยการจะอนุญาตเป็นหลัก เว้นแต่เหตุผลพิเศษ เช่น เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคดีร้ายแรง และเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

หากเห็นว่าไม่สมควร ต้องส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวพร้อมความเห็นไปยังอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว แล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณาส่งต่อไป

ส่วนเด็กหรือเยาวชนรายที่มีได้ประกันตัวจะถูกควบคุมตัวที่สถานแรกรับ ซึ่งปัจจุบันทางกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้มี "ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ.2547"¹²³ เป็นแนวทางดำเนินงาน

¹²² ทนงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรพนพิไล พานุลัจจะลักษณะ, คดีเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน (แพ่ง – อาญา). หน้า 30.

¹²³ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ว่าด้วยการดำเนินงานสถานแรกรับ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2547.

อย่างไรก็ตาม ทั้งเด็กที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวซึ่งจะกำหนดนัดให้มาเป็นครั้งคราว และเด็กที่ถูกควบคุมตัวก็ล้วนต้องพบกับพนักงานคุมประพฤติซึ่งจะสอบประวัติข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทำการสืบเสาะเพื่อประมวลข้อเท็จจริงจัดทำเป็นรายงานการพินิจ พบแพทย์ จิตแพทย์ เพื่อตรวจกายและจิต ตรวจปัสสาวะหาสิ่งเสพติด เพื่อจัดทำรายงานทางการแพทย์ทั้งกายและจิต อันรวมกันเป็นรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนส่งให้ศาล และพนักงานอัยการเมื่อคดีขึ้นสู่ศาล

3.4.1.3 ขั้นตอนชั้นการสอบสวน

ก) การสอบสวนโดยทั่วไป (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 51 วรรค 1, 2, 3) การสอบสวนนี้เป็นกรณีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับ หากสอบสวนเสร็จไม่ทัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อศาล

ข) การสอบสวนกรณีท้องที่ที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่นอกเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 51 วรรคท้าย)

กรณีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้ฟ้องคดีได้ทันภายใน 30 วันเช่นกัน อย่างไรก็ตาม หากความผิดอาญานั้น มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน 6 เดือนแต่ไม่เกิน 5 ปี ก็ให้ขยายระยะเวลาเป็น 60 วัน โดยไม่ต้องขอผิดฟ้อง และถ้าความผิดอาญานั้นมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน 5 ปี ให้ขยายระยะเวลาเป็น 90 วัน โดยไม่ต้องขอผิดฟ้อง

3.4.2 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ว่าจะเด็กนั้นจะอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายก็ตาม ในการสอบสวนยังใช้กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป แต่ได้บัญญัติการสอบสวน สอบถามเด็กไว้ในกฎหมายว่าด้วยการ

ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมการปกป้องสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญามากกว่าเดิม¹²⁴

พนักงานสอบสวน อัยการ และผู้พิพากษา ต้องรับประกันสิทธิในการต่อสู้คดีให้แก่เด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 7 ของกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา อาทิ การรับทราบข้อกล่าวหา แก้อัยการกล่าวหา เสนอหลักฐาน เสนอผู้ปกครอง หรือทนายความ ขออุทธรณ์ ขอลบล้างคำสั่ง คำชี้ขาด คำตัดสิน และคำพิพากษาของศาล เสนอหรือร้องขอปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอบสวน¹²⁵

3.4.2.1 ขั้นตอนการสอบปากคำ

ขั้นตอนที่พนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการในการถามปากคำผู้ต้องหา ต้องปฏิบัติดังนี้¹²⁶

เมื่อได้รับแจ้งความเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพบเห็นร่องรอยของการกระทำความผิดแล้ว พนักงานสอบสวนต้องรายงานให้อัยการทราบภายในกำหนดเวลาที่สืบสี่ชั่วโมง

ถ้าหากเห็นว่าเป็นคดีสำคัญต้องรายงานอย่างเร่งด่วน

ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ต้องทำการสืบสวน สอบสวนนั้น หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวนต้องออกคำสั่งเปิดการสืบสวนสอบสวนด้วยตนเองได้ ตามมาตรา 37 ของกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา แต่ต้องรายงานให้อัยการทราบอย่างเร่งด่วน พร้อมกันนั้นพนักงานสอบสวน ต้องใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

เมื่อการสืบสวน สอบสวนเสร็จสิ้น ถ้าหากพบว่าไม่มีหลักฐานที่หนักแน่น หรือมีสาเหตุอื่นที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ทำให้มีการจำหน่ายคดีหรือยุติการดำเนินคดีชั่วคราวนั้น หัวหน้าองค์การสืบสวนสอบสวนต้องออกคำสั่งจำหน่ายคดีหรือยุติการดำเนินคดีชั่วคราวพร้อมทั้งทำรายงานให้อัยการทราบ

¹²⁴ สัมภาษณ์ สมลิต จันทะจักร, อธิบดีรัฐมนตรีช่วยกระทรวงยุติธรรม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองอัยการสูงสุด แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 3 กรกฎาคม 2551.

¹²⁵ คำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และประธานศาลฎีกา, “โครงการยุติธรรมสำหรับเด็ก สำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงมหาดไทย,” สนับสนุนโดย UNICEF 2006, มาตรา 16.

¹²⁶ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 39.

ถ้าหากพบว่า มีหลักฐานที่หนักแน่นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนต้องส่งผลการสืบสวน สอบสวน จำนวนคดีและของกลางให้อัยการ

นอกจากที่พนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการในการสอบสวน สอบถามเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาและกฎหมายอื่น ๆ แล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็ก ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้¹²⁷

(1) สรุปรูป และส่งคดีเด็กไปยังหน่วยใกล้เคียงชั้นบ้าน เพื่อแก้ไข ถ้าเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดในสถาน ลหุโทษ และโทษานุโทษ ที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามปีลงมา

(2) ไกล่เกลี่ยคดีในชั้นของตน ภายในกำหนด สามสิบวัน นับแต่ได้รับคำฟ้องจากคู่ความในคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ในที่สำนักงานตำบลหรือเทศบาล

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ก็ต้องดำเนินการสอบสวน สอบถามเด็กแล้วสรุปคดีส่งให้อัยการเพื่อพิจารณาสั่งฟ้อง

(3) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวน สอบถามเด็ก และสรุปคดีเด็ก เพื่อส่งให้อัยการพิจารณาสั่งฟ้อง

(4) ติดตาม ตรวจสอบ แนะนำ และคุ้มครองบัญชีเด็กที่เป็นผู้ต้องหาหรือนักโทษ ที่อยู่ด้วยความรับผิดชอบของตน

ภายหลังที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับคดีและบุคลิกภาพของเด็กผู้กระทำความผิดแล้ว หากเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดในสถาน ลหุโทษ และโทษานุโทษ ที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีลงมา นั้น เจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวน ต้องทำการศึกษาอบรมแล้วให้เด็กที่กระทำความผิดนั้นไปขอภัยโทษผู้ถูกเสียหายหรือให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กชดใช้ค่าเสียหายและให้เด็กนั้นเขียนใบปฏิญาณและส่งเด็กให้องค์การปกครองบ้านและครอบครัวต่อ เพื่อศึกษาอบรมพร้อมที่จะติดตามพฤติกรรมของเด็กต่อไป¹²⁸

เมื่อได้สอบปากคำของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ถ้าพบว่า มีข้อมูลหนักแน่นว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดทางอาญาที่กฎหมายบัญญัติโทษจำคุก หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน

¹²⁷ กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กของ ส.ป.ป.ลาว, มาตรา 58.

¹²⁸ คำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและประธานศาลฎีกา, "โครงการยุติธรรมสำหรับเด็ก สำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงมหาดไทย," มาตรา 9.

หรืออัยการอาจจะออกคำสั่งกักขังตัวบุคคลดังกล่าวไว้ได้ 48 ชั่วโมง เพื่อทำการสืบสวน สอบสวนต่อ แต่ต้องรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้อัยการทราบภายในกำหนด 24 ชั่วโมง นับจากวันที่กักขังเป็น ต้นไป

ภายใน 48 ชั่วโมงนั้นพนักงานสอบสวนต้องรีบร้อนสอบปากคำเบื้องต้นของผู้ ถูกกักขัง ภายหลังจากสอบปากคำเสร็จต้องลงความเห็นชี้ขาดดังต่อไปนี้¹²⁹

1. ถ้าหากเห็นว่าไม่มีข้อมูลหนักแน่น ที่จะทำให้ออกคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนได้นั้น พนักงานสอบสวนต้องขอคำสั่งปล่อยตัวจากหัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวนหรือ อัยการแล้วปล่อยตัวผู้ถูกกักขังพร้อมทั้งรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรให้อัยการทราบในทันที

2. ถ้าหากพบว่ามีความหนักแน่นที่ให้ออกคำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวน ได้ และถ้าหากเห็นว่ามีความจำเป็นต้องทำการกักขังชั่วคราวแล้ว หัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวน ต้องออกสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนและขอคำสั่งขังชั่วคราวจากอัยการ

ภายหลังจากที่ได้รับคำสั่งเสนอขอขังชั่วคราวของหัวหน้าองค์การสืบสวน สอบสวนหรือพนักงานสอบสวนแล้วอัยการต้องลงความเห็นชี้ขาดภายใน 24 ชั่วโมงว่าจะปล่อยตัว หรือจะขังชั่วคราว

ในส่วนนี้กฎหมายว่าด้วยการปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กตามมาตรา 62 บัญญัติว่า กรณีที่จำเป็น เด็กจะถูกกักตัวไม่เกิน 48 ชั่วโมง ถ้าว่าการกระทำความผิดของเด็กนั้น หากเป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษจำคุก แต่ 3 ปีขึ้นไป และมีหลักฐานหนักแน่น

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ได้บัญญัติ เกี่ยวกับการบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาไว้ ซึ่งบัญญัติว่า¹³⁰

"พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำผู้ต้องหาอย่างเร่งด่วน ภายหลังจากที่ได้เปิด การสืบสวน สอบสวน ถ้าการสอบปากคำไม่สามารถดำเนินได้ก็ต้องทำบันทึกพร้อมด้วยเหตุผล

ในเบื้องต้นการสอบปากคำนั้น พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาพร้อม ทั้งให้คำแนะนำสิทธิและหน้าที่ของผู้ต้องหา

การสอบปากคำนั้นต้องดำเนินในสถานที่ทำงานของพนักงานสอบสวน แต่ถ้า หากมีความจำเป็นก็อาจจะดำเนินในที่อื่นก็ได้

ในการสอบปากคำนั้น นอกจากพนักงานสอบสวนต้องมีผู้บันทึกเข้าร่วมด้วย"

¹²⁹ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 61.

¹³⁰ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 43.

ในการสอบปากคำเด็กที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี คนหูหนวกเป็นใบ้และปัญญาอ่อน
วิกลจะจริต ที่ไม่สามารถปฏิบัติสิทธิของตนได้ต้องมีการเข้าร่วมของผู้ปกป้อง ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง
หรือตัวแทน¹³¹

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ได้
บัญญัติเกี่ยวกับบันทึกคำให้การไว้ ซึ่งบัญญัติว่า¹³²

“ในการสอบปากคำแต่ละครั้งนั้น พนักงานสอบสวนต้องทำเป็นบันทึก

ในบันทึกคำให้การต้องบอก สถานที่ วัน เวลา ชื่อ สกุล ตำแหน่งหน้าที่
ของพนักงานสอบสวน ชื่อ สกุล ประวัติของผู้ให้การ ที่กำหนดในแบบฟอร์ม

เมื่อสอบปากคำเสร็จสิ้นพนักงานสอบสวน ต้องอ่านเนื้อหาบันทึกคำให้การให้
ผู้ให้การฟังหรือให้อ่านด้วยตนเอง จากนั้นผู้เขียนร่วมต้องพร้อมกันลงชื่อ ในกรณีที่สอบปากคำเด็ก
อายุไม่เกิน 18 ปี คนหูหนวกเป็นใบ้และปัญญาอ่อน วิกลจะจริต ต้องให้ผู้ปกครองลงชื่อ เพื่อยืนยัน
คำให้การดังกล่าว

ถ้าหากมีการขีดฆ่าหรือเพิ่มเติมข้อความในบันทึกคำให้การนั้นพนักงาน
สอบสวน ผู้บันทึกและผู้ให้การต้องลงชื่อไว้หน้าบรรทัดที่ขีดฆ่าและเพิ่มเติมนั้น

ในกรณีหากผู้ให้การไม่ยอมลงชื่อ พนักงานสอบสวนต้องหมายเหตุใน
ตอนท้ายของบันทึก

บันทึกคำให้การนั้นให้ทำเป็นสามฉบับ ฉบับร่างใส่ในสำนวนคดี อีกหนึ่งฉบับ
เพื่อพนักงานสอบสวนเก็บไว้และอีกหนึ่งฉบับให้ผู้ให้การ”

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ได้
บัญญัติให้มีการสอบถามต่อหน้าในกรณีที่คำให้การหากไม่ตรงกัน ซึ่งบัญญัติว่า¹³³ “เมื่อคำให้การหาก
ไม่ตรงกัน พนักงานสอบสวนมีสิทธิทำการสอบสวนต่อหน้าระหว่างผู้ให้การด้วยกัน แต่การสอบถาม
ต่อหน้าแต่ละครั้งไม่ให้เกินสองคน สำหรับบันทึกการสอบถามต่อหน้านั้นให้ปฏิบัติตามมาตรา 45
ของกฎหมายฉบับนี้”

¹³¹ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 44.

¹³² กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 45.

¹³³ กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 46.

3.4.2.2 ขั้นตอนขั้นตอนการสอบสวน

การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 หมายความว่าถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวน หรืออัยการได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบ ข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

การสอบสวนจึงหมายถึงการดำเนินการของพนักงานสอบสวน หรืออัยการใน การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(1) การรวบรวมพยานหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวน หรือ อัยการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ พยานหลักฐานในที่นี้หมายถึงพยาน บุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ การรวบรวมพยานหลักฐานของ พนักงานสอบสวน หรืออัยการมีวิธีการต่าง ๆ เช่น การบันทึกคำให้การของบุคคล การตรวจสอบสถานที่ เกิดเหตุ การตรวจตัวผู้ต้องหา และผู้เสียหาย การตรวจสอบของที่ทางการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือ ภาพวาดจำลอง การพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ และลายเท้า และส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ เป็นต้น

(2) การดำเนินการทั้งหลายอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการดำเนิน คดีอาญาบัญญัติไว้ กล่าวคือ ส่งประเด็นไปสอบสวน การชันสูตรพลิกศพในคดีซึ่งความตายเป็นผล แห่งการกระทำผิดอาญา การควบคุม การปล่อยตัวชั่วคราว การยื่นคำร้องขอให้อัยการ หรือศาลออก หมายขังผู้ต้องหา การยื่นคำร้องขอให้อัยการ หรือศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องขัง การมัดฟ้อง และ การฝากขัง

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ได้ กำหนดระยะเวลาของการสืบสวน สอบสวนไว้ ซึ่งบัญญัติว่า¹³⁴

“พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสืบสวน สอบสวน สรุปผลการสืบสวน สอบสวนและส่งสำนวนคดีพร้อมของกลางให้อัยการภายในกำหนดเวลาหกสิบวัน นับจากวันที่ออก คำสั่งเปิดการสืบสวน สอบสวนเป็นต้นไป

ถ้าว่ามีข้อมูลร่องรอยหนักแน่น แต่การสืบสวน สอบสวนยังไม่สิ้นสุด และมีความจำเป็นต้องดำเนินการต่อ อัยการอาจจะขยายระยะเวลาการสืบสวน สอบสวนเพิ่มครั้งละสอง เดือน ตามการร้องขอขององค์การสืบสวน สอบสวน

134

กฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 ของ ส ป ป ลาว, มาตรา 41.

ในกรณีที่มีการส่งสำนวนคดีคืนให้องค์การสืบสวน สอบสวน ดำเนินการสืบสวน สอบสวนเพิ่มเติม นั้น ระยะเวลาสืบสวน สอบสวนเพิ่มเติมต้องไม่เกิน 60 วัน นับจากวันที่องค์การสืบสวน สอบสวนได้รับสำนวนคดีเป็นต้นไป

ในกรณีที่มีการสืบสวน สอบสวนคดีที่ถูกยุติชั่วคราวหรือจำหน่ายนั้น การสืบสวน สอบสวนให้ปฏิบัติตามกำหนดเวลาที่ได้บัญญัติในวรรค 1 และ 2 ของมาตรานี้ นับจากวันที่ออกคำสั่งให้สืบสวน สอบสวนคดีคืนเป็นต้นไป

ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้กำหนดระยะเวลาการสืบสวน สอบสวนเพิ่มเติม นั้น อัยการต้องออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเหตุผลภายใน 48 ชั่วโมง นับจากวันที่ได้รับคำร้องขอเป็นต้นไป"

การสอบสวนเด็กต้องปฏิบัติตามวิธีการ ดังนี้¹³⁵

- (1) เตรียมข้อมูลก่อนการสอบสวน
- (2) ต้องมีการวางแผน ปรีกษาหรือในหน่วยงานสอบสวนเด็ก
- (3) สร้างความคุ้นเคยกับเด็กเพื่อให้เด็กมีความมั่นใจ ไม่มีความกลัว และมีความเชื่อมั่นต่อผู้สอบสวน
- (4) ถือเด็กเป็นสำคัญในการสอบสวน หมายความว่า ให้รับฟังคำให้การของเด็กเป็นส่วนมาก ปัญหาใดที่ไม่ชัดเจน จึงถามเพิ่มเติม
- (5) ต้องใช้คำพูดที่เด็กเข้าใจง่าย และหลีกเลี่ยงการใช้คำถามปิดหรือคำถามที่มีลักษณะชักจูง
- (6) ต้องแยกเด็กกระทำผิดออกจากกันในเวลาสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นที่ต้องมีการสอบสวนต่อหน้าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

การดำเนินคดีต่อเด็กให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2004 และนอกจากที่จะดำเนินตามกฎหมายดังกล่าวแล้วยังต้องปฏิบัติตามหลักการในการดำเนินคดีต่อเด็ก ดังนี้¹³⁶

- (1) การดำเนินคดีไม่ให้ดำเนินเหมือนกับผู้ใหญ่
- (2) การดำเนินต้องรวดเร็วกว่าการการดำเนินคดีทั่วไป

¹³⁵ คำแนะนำร่วมเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อเด็ก ระหว่างอัยการสูงสุด รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและประธานศาลฎีกา, "โครงการยุติธรรมสำหรับเด็ก สำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงมหาดไทย," มาตรา 15.

¹³⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 4.

(3) ในการดำเนินคดีต้องนำใช้รูปการ วิธีการ และลักษณะที่เหมาะสม นิ่มนวนเพื่อไม่ให้เด็กมีความกลัว

(4) ในการดำเนินคดีต้องมีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ปกป้อง หรือทนายความเข้าร่วมด้วย

(5) หลีกเลี่ยงการนำใช้มาตรการสกัดกั้น เช่น การควบคุม การจับตัว การฝากขัง เว้นแต่กรณีจำเป็น

การสอบสวนเด็กให้ปฏิบัติตามหลักการดังนี้¹³⁷

(1) การสอบสวนเด็กแต่ละครั้ง ต้องให้มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ปกครองหรือทนายความเข้าร่วม แต่ไม่มีสิทธิที่จะให้การแทนเด็ก

(2) ผู้สอบสวนต้องหลีกเลี่ยงการใช้วิธีการหลอกลวงหรือให้คำมั่นสัญญาแก่เด็ก เพื่อให้เด็กหลงเชื่อ และไม่ให้ใช้คำถามแก่ซ้ำไป ซ้ำมา

(3) ห้ามใช้คำศัพท์ที่เด็กเข้าใจยาก และไม่สอดคล้องกับความรับรู้ของเด็ก

(4) การสอบสวนเด็กแต่ละครั้งต้องรักษาเป็นความลับ และไม่ให้ใช้เวลาเกินเก้าสิบนาที ในเวลาสอบสวนเด็กไม่ให้ใส่เครื่องแบบ ถืออาวุธ ทูบตี ทรมานเด็ก ช่มชู้ และใช้คำพูดหยาบคาย

(5) ภายหลังจากการสอบสวนสิ้นสุดลงต้องอ่านบันทึกคำให้การให้เด็กฟังโดยต่อหน้าผู้เข้าร่วม หรือให้เด็กอ่านด้วยตนเองแล้วลงลายมือชื่อร่วมกันหรือพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อยืนยันคำให้การดังกล่าว

3.4.3 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กตามกฎหมายของต่างประเทศ

ในการสอบสวนคดีอาญาที่เกี่ยวกับเด็กตามกฎหมายของต่างประเทศนั้น จากการศึกษาพบว่า มีหลายประเทศที่มีการศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองและวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงการปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ตามลำดับ

¹³⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 14.

3.4.3.1 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา
เมื่อเด็กถูกตำรวจจับกุม ซึ่งในสหรัฐอเมริกาไม่จำกัดเฉพาะเด็กที่ตกเป็น
ผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงเด็กที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมด้วยหลังจากจับกุมแล้ว
ตำรวจจะควบคุมได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง รวมถึงตำรวจมีหน้าที่แจ้งการจับกุมให้ศาล และบิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองของเด็กทราบด้วย¹³⁸

1. การสัมภาษณ์ (Questioning)

การสัมภาษณ์เด็กมีหลายวัตถุประสงค์ ในเบื้องต้นเพื่อให้ได้รับ
รายละเอียดหรือองค์ประกอบเกี่ยวกับการกระทำผิดตามที่กล่าวหา เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง
สำคัญเกี่ยวกับเด็กและสถานการณ์ในภาพรวม และที่สำคัญเพื่อวางแผนการบำบัดเพื่อเด็กและ
ครอบครัวของเด็กด้วย¹³⁹

ในการดำเนินการสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการกระทำ
ผิดอาญาของเด็กมีสิ่งที่จะต้องคำนึง 3 ข้อ คือ¹⁴⁰

- (1) ศาลเยาวชนมีพื้นฐานในการพิจารณาคดีหรือไม่
- (2) ถ้าศาลมีพื้นฐานดังกล่าว ควรนำเด็กส่งไปให้ศาล หรือ
องค์กรที่ให้บริการทางสังคมหรือสังคมสงเคราะห์ หรือควรให้ขึ้นอยู่กับครอบครัว
- (3) ถ้าคดีจะต้องนำส่งศาล จำเป็นหรือไม่ที่ต้องดำเนินการ
ควบคุมตัวเด็ก

¹³⁸ ตาม United States Code Title 18 Part Chapter 403 Section 5033 paragraph 1

"Whenever a juvenile is taken into custody for an alleged act of juvenile delinquency, the arresting officer shall immediately advise such juvenile of his legal rights, In language

¹³⁹ จอห์น พี.เคนเนย์, แคน จี. เพอร์สุท, โคนเนล อี.ฟูลเลอร์, โรเบิร์ต เจ. แมรี่, ตำรวจกับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและการบริหารงานยุติธรรมต่อเยาวชน. แปลโดย พันตำรวจโทสิริโรจน์ สิทธิชาญบัญชา, หน้า 168.

¹⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175.

กรณีที่เด็กยังเยาว์วัยมาก เจ้าหน้าที่ผู้สัมภาษณ์ควรกระทำต่อหน้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก¹⁴¹ ในบางมลรัฐจะต้องมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองอยู่ด้วย แต่บางมลรัฐไม่ให้มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองอยู่ด้วยขณะสัมภาษณ์ เพราะมีความเห็นว่าคุณคนที่ดีที่สุดในการปรึกษา คือ ทัศนคติ ความเข้าใจพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และในบางครั้งพ่อแม่กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางการสอบสวนของเจ้าหน้าที่¹⁴²

2. กระบวนการแรกรับ (Intake)

ในมลรัฐส่วนใหญ่รวมถึงมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) การแรกรับ คือ การตัดสินใจ การกระทำของเด็กสามารถเบี่ยงหรือผันออกจากกระบวนการทางศาลหรือไม่ เจ้าหน้าที่งานแรกรับจะดำเนินการสัมภาษณ์เด็ก พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง คำถามจะเกี่ยวกับความเข้าใจถึงพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายนั้น เจ้าหน้าที่จะพิจารณาว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแค่ครั้งเดียวหรือว่าการกระทำของเด็กเป็นสัญญาณของความยุ่งยากที่มากขึ้นแล้วจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ จุดประสงค์คือ วางแผน (planning) ปรึกษา (counseling) และเยียวยา (treatment) เด็กที่เข้ามาสู่ความดูแลของศาล¹⁴³ ผู้ที่ใช้ดุลพินิจผันตัวเด็กออกไปจากกระบวนการทางศาลคือ พนักงานแรกรับซึ่งมีดุลพินิจที่กว้างขวางมาก

ในขั้นตอนที่ไม่ใช่ศาล พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเด็กจะเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่เพื่อตัดสินใจว่าการแก้ปัญหาของเด็กจะใช้องค์ประกอบประพจน์อย่างไม่เป็นทางการ การชดเชยค่าเสียหายหรือใช้วิธีการอื่น ๆ พนักงานแรกรับเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานบริการในศาลและกลุ่มของเจ้าพนักงานคุมประพฤติที่จะตัดสินใจว่าคดีนี้เหมาะสมที่จะส่งไปให้ศาลพิจารณาหรือไม่¹⁴⁴ ในขั้นแรก

¹⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

¹⁴² Mary J. Clement, *The Juvenile Justice System : Law and process*. Second Edition, (United States of America : Butterworth – Heinemann, 2002), p. 123.

¹⁴³ *Ibid.* p. 134.

¹⁴⁴ *Ibid.* p. 136.

รับนี้จากหลักการที่ได้จากคดี *In re Gault* ให้สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหาในชั้นแรกรับ แต่ไม่รวมถึงการมีทนายความด้วย เพราะไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาพิพากษา อย่างไรก็ตาม ในหลาย ๆ มลรัฐเด็กอาจร้องขอทนายความในชั้นนี้ได้ ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมดที่ได้ถูกเอียงอภิปรายกับพนักงานแรกรับระหว่างสัมภาษณ์ในชั้นแรกรับจะเป็นความลับส่วนตัว ไม่สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานระหว่างพิจารณาพิพากษาได้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ให้แก่อื่น เช่น จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้¹⁴⁵

ชั้นแรกรับนี้ไม่มีมาตรฐานการพิสูจน์ที่กำหนดไว้แน่นอน แต่ถือเป็นการตกปัญหาอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระระหว่างพนักงานแรกรับ เด็ก และพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ในบางครั้งรวมถึงพยานผู้ร้องทุกข์ ซึ่งอาจจะเป็นเพื่อนบ้านหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ พ่อแม่อาจจ้างทนายความได้หากต้องการ แต่ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาเคยตัดสินว่าในชั้นแรกรับนี้ไม่จำเป็นต้องมีทนายความ โดยหากมีทนายความในชั้นนี้ ทนายความจะมีบทบาทในการช่วยอธิบายกระบวนการให้เด็กและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง รวบรวมและเสนอบันทึกการแพทย์ บันทึกทางสังคม และจัดทำข้อแนะนำเพื่อการแก้ไขเยียวยา เพื่อให้พนักงานแรกรับมีแนวโน้มปรับการแก้ไขบำบัดให้สัมพันธ์กับข้อเท็จจริง¹⁴⁶

กรณีที่เป็นคดีเล็กน้อย พนักงานแรกรับจะดำเนินการเปรียบเทียบคดีหรือดำเนินการแก้ไขอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วปล่อยตัวเด็กไปโดยมีเงื่อนไขใด ๆ หรือคุมประพฤติหรือไม่ก็ได้¹⁴⁷

3. กระบวนการควบคุมตัว (Detention)

เมื่อเด็กถูกจับ การพิจารณาเกี่ยวกับการคุมขังจะต้องมีขึ้นภายในระยะเวลาที่ระบุได้แล้วแต่กฎหมายแต่ละมลรัฐ สำหรับมลรัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) กำหนดให้การ

¹⁴⁵ *Ibid.* o. 137.

¹⁴⁶ *Ibid.* p. 138.

¹⁴⁷ บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวแนวประยุกต์. หน้า 74.

พิจารณาเกี่ยวกับการคุมขัง (detention hearing) ต้องมีขึ้นภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงภายหลังจากสิ้นสุดวันที่มีคำตัดสินว่าจะควบคุมเด็ก แต่ไม่รวมถึงวันเสาร์ วันอาทิตย์และวันหยุดตามกฎหมาย¹⁴⁸

การแจ้งข้อหาทั้งปากเปล่าและลายลักษณ์อักษร ต้องแจ้งให้พ่อแม่ของเด็กหรือผู้แทนทราบ ซึ่งหากพวกเขาที่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การแจ้งข้อหาต้องระบุ เวลา สถานที่ และจุดประสงค์ของการนั่งพิจารณาด้วย การนั่งพิจารณาเกี่ยวกับการควบคุมตัวเพื่อตัดสินว่าเด็กจะปรากฏตัวในการนั่งพิจารณาหรือไม่ แต่มิใช่การพิจารณาพิพากษาคดี (trial) หากเด็กกระทำอาชญากรรมอื่นขณะถูกปล่อยตัวไป โอกาสที่จะได้ปล่อยตัวก็ลดลง ระหว่างการพิจารณาผู้พิพากษาจะแนะนำทุกฝ่ายถึงสิทธิที่ปรึกษา (right to counsel) สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ (Privilege against self-incrimination and the right to remain silent) และแนะนำถึงสาระ (content) ของคำร้องทุกข์กล่าวโทษเด็ก¹⁴⁹ โดยทั่วไป การควบคุมตัวมี 3 รูปแบบ¹⁵⁰

(1) Outreach Detention การควบคุมตัวที่เด็กจะอาศัยที่บ้าน ภายใต้การควบคุมตัวของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดโดยเจ้าหน้าที่ศาล ในบางแห่งจะนำกลไกทาง electronics มาใช้เพื่อช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการคุมขังรูปแบบนี้ เด็กต้องปฏิบัติตามกฎที่ระบุเจาะจงไว้ หากมีการฝ่าฝืนกฎเด็กอาจถูกส่งไปยังศาลและถูกคุมขังในสถานที่ที่แน่นหนามากขึ้น

(2) Less Secure Detention การควบคุมตัวในสถานที่ซึ่งไม่มีหน้าต่างที่ลงกลอนไว้ หรือห้องเล็กที่ล็อกไว้ ผู้อาศัยจะถูกควบคุมใกล้ชิด

(3) Secure Detention การควบคุมตัวรูปแบบนี้เด็กจะอยู่ในสถานที่ซึ่งล็อกไว้ทั้ง 24 ชั่วโมง ทั้งเจ็ดวันต่อสัปดาห์ เด็กต้องทำตามกฎที่เคร่งครัดและเข้าเรียนตามที่

¹⁴⁸ Wisconsin Statutes Chapter 938 Juvenile Justice Code Section 938.21 (1)

¹⁴⁹ Mary J. Clement, *supra* note 28. p. 139.

¹⁵⁰ *Ibid.* pp. 139 – 140.

จัดไว้ตามโครงสร้างของที่นั่น ชีวิตประจำวันจะถูกกำหนดไม่ว่าเวลากิน อาบน้ำ หรือนอน การควบคุมวิธีนี้จะแพงที่สุดในการสร้างและจัดการ

ปกติแล้ว เด็กจะถูกควบคุมตัวในสถานที่พิเศษสำหรับเด็ก แต่ผู้พิพากษาอาจสั่งให้ขังเด็กในคุกก็ได้ หากพิจารณาจากความประพฤติ เช่น เด็กหนุ่มคนหนึ่งขณะอยู่ในคุกที่ขังนักโทษระหว่างรอฟังคำพิพากษาของศาลเด็ก (lockup) ในขณะที่กำลังรอการนำตัวไปควบคุม (juvenile detention) ได้หนีผ่านทางระบบพัดลมบนเพดานและเดินตามทางในเพดาน จนถึงจุดที่เปราะและตกจากเพดานลงมาในห้องพิจารณาคดีของศาลเด็ก ผู้พิพากษาเห็นว่าเด็กคนนี้ควรอยู่ในสถานที่ซึ่งแน่นหนานเช่นคุกของเมือง (county jail)¹⁵¹

ผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการควบคุมตัวเด็ก ผู้พิพากษาต้องตัดสินใจภายในเวลาที่สมควรและต้องพิจารณาว่ามีเหตุอันสมควรหรือไม่ ในบางมลรัฐ เช่น มลรัฐโคโลราโด (Colorado) เด็กจะถูกปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกัน มิฉะนั้น ผู้พิพากษาอาจออกคำสั่งควบคุมตัวหรือออกหมายให้ควบคุมในสถานที่แน่นหนา การพิจารณาเกี่ยวกับการควบคุมตัวเด็ก ผู้พิพากษาต้องมีเหตุผลอันสมควรที่เชื่อว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา และ (1) ความผิดนั้นเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (felony) และการปล่อยตัวเด็กจะก่อให้เกิดอันตรายอันไม่สมควรต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือชีวิตหรือสุขภาพของเด็ก หรือ (2) เด็กถูกข่มขู่ให้ไปจากเขตอำนาจศาลหรืออาจเป็นปัจจัยอื่น หรือ (3) เด็กหลบหนีจากศาลแล้ว หรือ (4) เด็กเป็นผู้หลบหนีจากเขตอำนาจศาลนอกมลรัฐ หรือ (5) เด็กไม่ปรากฏตัวในศาลหลังจากได้รับหมายที่กล่าวหาว่าเด็กกระทำความผิด อาญาในระหว่างเด็กถูกคุมขัง หน่วยงานอาจร้องขอให้ผู้พิพากษาพิจารณาพยานหลักฐานอีกครั้งได้ ถ้าหน่วยงานหาผู้ที่สามารถรับผิดชอบในการดูแลเด็กได้ เด็กอาจถูกปล่อยตัวให้ไปอยู่ในความดูแลของผู้ดูแลชั่วคราว (caretaker's custody) ก่อนได้ ในคดีหนึ่งหน่วยงานทำคำร้องขอต่อศาลและโต้แย้งว่าเหตุใดสถานที่คุมขังจึงไม่เหมาะสมกับความจำเป็นพิเศษของลูกความ ผู้พิพากษาจึงปล่อยตัว

¹⁵¹ ibid. p. 140.

เด็กให้อยู่ในความควบคุมและความดูแลของนายความ มาตรฐานการพิสูจน์ของผู้พิพากษา คือ ความโปร่งใสและความมั่นใจ (clear and convincing) ไม่ต้องใช้การพิสูจน์จนสิ้นสงสัย (beyond a reasonable doubt) เพราะมิใช่การพิจารณาคดี (trial) หากว่าพบเหตุอันสมควรที่เพียงพอ แต่ไม่ต้องการควบคุมตัวเด็กตลอดเวลา ศาลสามารถสั่งปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข (conditional release) ให้ควบคุมเด็กในความดูแลของพ่อแม่หรือผู้ดูแลภายใต้การควบคุมของศาลโดยมีการจำกัดการเดินทาง (travel) การคบเพื่อน (companions) และเวลาเข้านอน (bedtimes)¹⁵²

3.4.3.2 การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ต้องหาเด็กในประเทศญี่ปุ่น

โดยพื้นฐานแล้ว การสอบสวนเด็กเหมือนการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่มีข้อแตกต่างคือ หากคดีที่สามารถลงโทษปรับหรือโทษที่น้อยกว่าได้ ตำรวจต้องส่งตัวเด็กให้ศาลเยาวชนโดยตรง¹⁵³ การสอบสวนคดีเด็กควรกระทำอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเด็กเติบโตเร็วและเปลี่ยนแปลงทั้งความคิดและจิตใจด้วย การดำเนินการซักคำโดยไม่มีความเป็นทำให้ไม่ได้รับประสิทธิภาพ

ตำรวจจะดำเนินการสอบสวนตาม The Juvenile Law ประกอบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายหรือระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสัมภาษณ์เด็ก ตำรวจต้องไม่เพียงค้นหาข้อเท็จจริงในเรื่องของการกระทำผิดอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความจำเป็นของมาตรการแก้ไขและความจำเป็นของการปกป้องเด็ก ทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดและความจำเป็นของการปกป้องต้องกระจ่าง ในการสอบสวนเด็ก ตำรวจผู้สอบปากคำต้องระวังคำถามที่ใช้อาจทำให้เด็กถูกโน้มน้าวได้¹⁵⁴

¹⁵² *Ibid.* pp. 140 – 141.

¹⁵³ The Juvenile Law – Article 41.

¹⁵⁴ Junsuke Yamagushi , *Supra* note 46.

ภายหลังการจับกุม หากเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ต้องปล่อยตัวทันที หากเห็นว่ามีจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ผู้ต้องหาต้องส่งตัวให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยพยานหลักฐานภายใน 48 ชั่วโมง ฉะนั้น ตำรวจมีเวลาสัมภาษณ์ได้ภายในระยะเวลาดังกล่าว และห้ามติดต่อกับผู้ต้องหาคนอื่น ต้องแยกเด็กและผู้ใหญ่ หากคดีที่มีเด็กรวมกันจำนวนมากก็ต้องไม่ถูกควบคุมตัวไว้ในห้องเดียวกันและแต่ละคนจะถูกดำเนินการแยกจากกัน ในคดีที่เด็กถูกควบคุมตัว (Keep in custody) โดยหลักแล้วผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องได้รับการติดต่อโดยไม่ชักช้า ผู้ปกครองหรือผู้แทนต้องสามารถให้คำแนะนำหรือแนวทางเด็กระหว่างที่ฟื้นฟู แก่ไข เยียวยาและอบรมได้หลังจากที่คดีปิดแล้ว

แม้ว่า ทั้งตำรวจและพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาแยกจากกัน อย่างอิสระก็ตาม เมื่อตำรวจไม่มีอำนาจจับคดี แต่พนักงานอัยการมีอำนาจทำได้ตามกฎหมาย ดังนั้น ตำรวจจะเสนอคดีต่อพนักงานอัยการพร้อมด้วยเอกสารและพยานต่าง ๆ ทั้งหมด ซึ่งพนักงานอัยการต้องตรวจสอบอย่างละเอียดอีกครั้ง และสามารถสัมภาษณ์ผู้ต้องหาและพยานสำคัญด้วยตนเองได้ หากจำเป็นพนักงานอัยการสามารถแนะนำตำรวจให้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ พนักงานอัยการมีเวลาอีกยี่สิบสี่ชั่วโมงในการถามคำถามเด็ก พนักงานอัยการสามารถขอขยายได้อีก 10 วัน และหากมีความจำเป็นอย่างมาก พนักงานอัยการอาจร้องขอขยายระยะเวลาได้อีกครั้งเป็นเวลาอีก 10 วัน¹⁵⁵

สำหรับคดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้ใหญ่ ตำรวจจะเริ่มต้นทำการสอบสวนคดีทั่ว ๆ ไป และพนักงานอัยการจะเริ่มต้นสอบสวนเฉพาะคดีสำคัญประเภทคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (white collar crime)¹⁵⁶

¹⁵⁵ Masami Izumida Tyson, supra note 40.

¹⁵⁶ โทโมโกะ อากาเนะ "โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและงานอัยการของญี่ปุ่น" แปลโดยศิระ บุญภินันท์ และชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ , บทบัณฑิตย , ปีที่ 54 ตอน 2 , (มิถุนายน 2541), หน้า 149.

ส่วนการร้องขอให้คุมขังเด็ก ใน The Juvenile Law กำหนดให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลได้ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ (unavoidable circumstances)¹⁵⁷ ซึ่งพิจารณาจากลักษณะของการกระทำผิดและการป้องกัน หากต้องทำการควบคุมเด็กให้ควบคุมที่ The Juvenile Classification Home แทนสถานควบคุมหรือคุกของตำรวจ¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ The Juvenile Law – Article 43.

¹⁵⁸ Yasuhiro Tanabe, supra note 47.